

*DENDERHOUTEM - HAALTERT
HELDERGEM - KERKSKEN*

Onze gemeenten

vroeger & nu

Colofon

Teksten van de deelgemeenten

Willy De Loose-Haaltert

Roger De Troyer-Heldergem

Luc Pots-Denderhoutem

Joris De Kegel & Robert Welleman-Kerksken

Fotografie

Frans Mertens

Staf Versavel

Tekstcorrectie

Tony De Rijck

Lien Meskens

Kaftontwerp en vormgeving

Staf Versavel

Redactie

Willy De Loose

D/3136/2012/3

Prentkaarten uit de verzameling van:

Archief Heemkundige Kring Haaltert

Herman Basten

Herman Boeykens

Danny De Naeyer

Cyriel De Schutter

Roger De Troyer

Luc Pots

Paul Temmerman

Gunther Van den Eynde

Patrick Van de Velde

longtemps que j'ai fait le vœu de
 venir au plus tôt d'aller en pèlerinage
 à Notre-Dame de la Vierge
 que vous avez
 dernièrement
 Soeur Hilde
 je suis dans
 à Namur.
 et j'ai
 été longuement
 à la messe
 de la Vierge

CORRESPONDANCE

DENDERHOUTEM - HAALTERT
 HELDERGEM - KERKSKEN

Onze gemeenten

Besten dank voor
 uw hart, geerne
 zou ik aan uw
 verzoek voldoen
 maar moeder is
 thuis ik

vroeger & nu

HEEMKUNDIGE KRING HAALTERT

De fusie

De nieuwe gemeente Haaltert werd op 1 januari 1978 gevormd door de fusie van de dorpen Denderhoutem, Haaltert, Heldergem, Kerksken en een gedeelte van Erembo-degem (Terjoden).

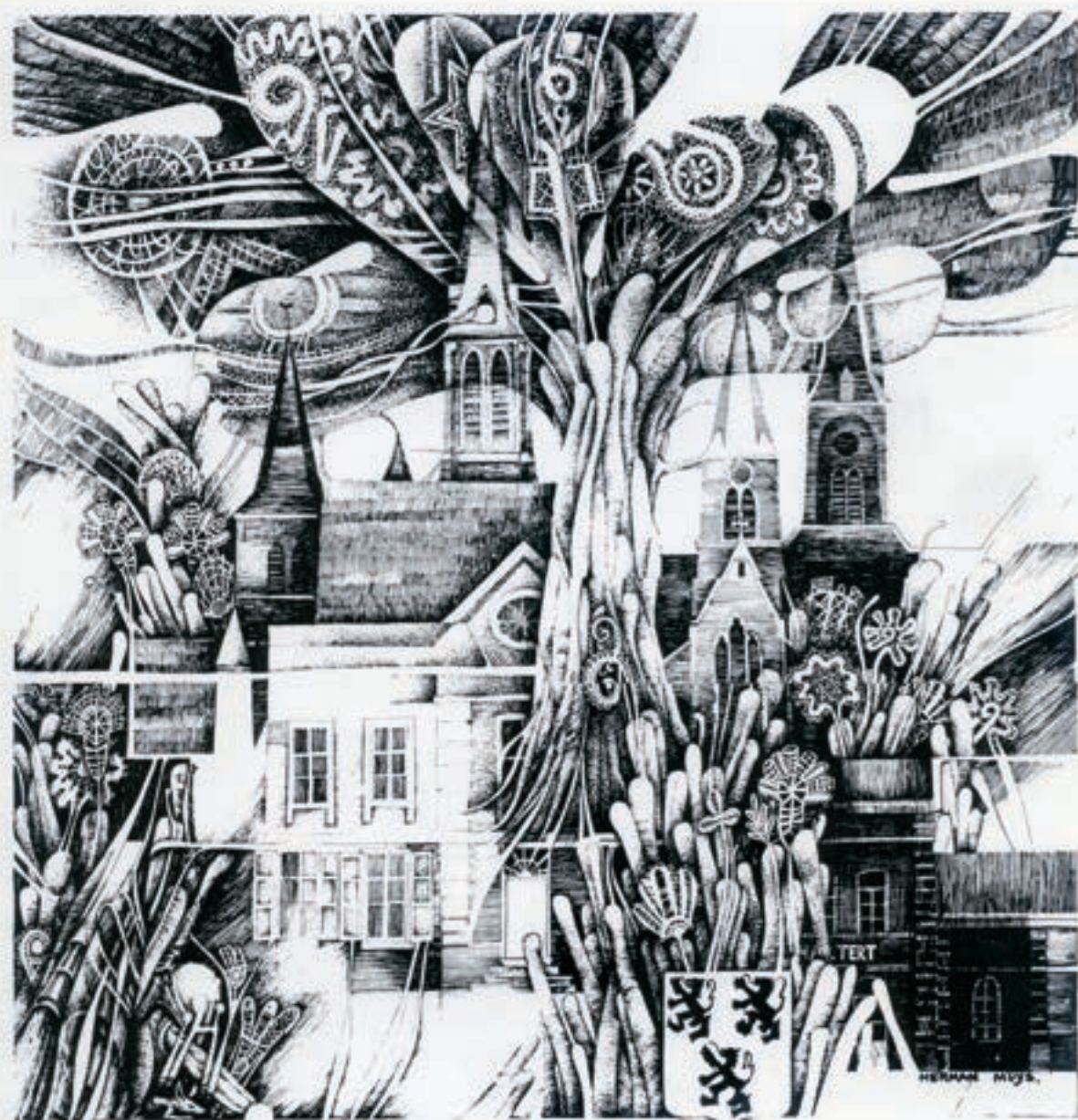
Begin 1978 waren er 17.200 inwoners.

Het wapenschild, drie rode leeuwen, blauw getongd op zilveren veld, het vroegere blazoën van de Heren van het land van Rotselaer, waartoe de dorpen behoorden, werd bij KB bekrachtigd.

Als nieuwjaarsgeschenk ontving elk gezin van de toenmalige burgemeester Georges Deleenheer een kopij van een kunstwerk van Herman Muys.

In dit werk verenigde hij symbolisch de deelgemeenten tot één geheel.

De kantmotieven verwijzen naar de eeuwenoude productie van het kunstige kantwerk, waardoor onze regio beroemd werd tot ver buiten zijn grenzen.

Woord vooraf

Waar in 2008 het kunstboek, uitgegeven ter gelegenheid van 40 jaar Cultuurraad, een eerste aanzet was om beeldig en beeldrijk Haaltert in de kijker te zetten, is de Heemkundige Kring erin geslaagd hier een waardig vervolg aan te breien.

Op een onnavolgbare wijze wisten zij dankzij hun uitgebreide archief en een moderne evaluatie verleden en heden samen te brengen in een prachtig boek.

Dit werk bevat een schat aan beeldig en beeldrijk materiaal van vroeger en nu, gestoffeerd en toegelicht met historische en andere wetenswaardigheden.

De Cultuurraad steunde het project en ook het College van Burgemeester en Schepenen zag in dit werk een uiterst geschikt geschenk voor o.a. jubilarissen, trouwers, e.a.

Een must voor jong en oud, een werk dat in geen enkele boekenkast in Haaltert mag ontbreken.

Bedankt Heemkundige Kring voor dit pareltje van cultureel erfgoed.

Wim Allaer

Schepen van Cultuur

Voorwoord

De Heemkundige Kring zorgt met deze publicatie voor een verrassende tocht langs straten en pleinen, waar ooit een groot deel van het sociale leven van de gemeente zich afspeelde.

De publicatie is het resultaat van de samenwerking tussen talloze personen zonder wier hulp, moeite en inspanningen deze niet zou zijn tot stand gekomen.

De foto's hebben heel wat verhalen te vertellen, laten we er naar luisteren. Dit is het doel van dit boek.

Uitgangspunt van deze studie was dat alle hier opgenomen foto's tenminste een betekenis, een verhaal met zich moeten dragen.

Al die kostbare flarden van bestaan uit het verleden zouden verloren zijn gegaan als niet die éne camera er aandacht voor had gehad. Vanuit die grenzeloze nalatenschap verwerven fotografische beelden een plaats in de historie als ze eenmaal gepubliceerd zijn.

Een foto kan worden gebruikt om een bewijs boven te halen van verdwenen concrete omstandigheden, idealen, culturen en tijdperken.

Ik wens de verdienste van de auteurs te onderstrepen en mijn bijzondere waardering uit te drukken voor het bereikte resultaat.

Dirk Neerinckx

Voorzitter Cultuurraad Haaltert

Een uitdaging

Deze uitgave is geen primeur.

'Haaltert, Kerksken en Heldergem in oude prentkaarten' respectievelijk uitgegeven in 1976, 1978 en 1982 en 'Haaltert, dorpsbeelden uit het verleden' (1993) waren de voorlopers in de reeks uitgaven met een nostalgische blik op de leefomgeving van onze voorouders, pakweg een eeuw geleden.

Aangemoedigd door het enorme succes van de tentoonstelling 'Haaltert en zijn deelgemeenten, vroeger en nu' in 2010, waar een unieke verzameling oude prentkaarten getoond werd, groeide het idee deze schat aan informatie te bundelen.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit overzicht én een geschiedkundige omschrijving van de toenmalige situatie, samen met de opnamen van het huidige straatbeeld een bron van inspiratie zal zijn om de levensomstandigheden van onze voorouders te reconstrueren, zij het soms met een vleugje weemoed.

Graag dank ik mijn vrienden medewerkers van de Heemkundige Kring en de bezitters van de originele prentkaarten voor hun enthousiaste inbreng. Vooral Staf Versavel die de vormgeving verzorgde verdient alle lof.

Dankzij een intense samenwerking kunnen wij een prachtig document aanbieden dat staat voor vele deugddoende mijmeringen over onze dorpen van toen en de metamorfose die zij ondergaan hebben in de loop van de voorbije decennia.

Onze appreciatie gaat ook uit naar de Cultuurraad en het Gemeentebestuur voor hun loyale medewerking.

*Namens de Heemkundige Kring
Willy De Loose, voorzitter*

De prentkaart, communicatiemiddel bij uitstek

Zoals overal te lande verschenen er in onze gemeenten in de loop van de twintigste eeuw een aantal reeksen prentkaarten. Deze kaarten toonden meestal typische dorpszichten: pleintjes, kapellen, de kerk, belangrijke gebouwen en straten, al dan niet met personages in hun dagelijkse doen, soms op hun zondags uitgedost en nieuwsgierig kijkend vanuit de deuropening. Precies daarom zijn deze kaarten nu gegeerde verzamelobjecten omdat zij ons informatie geven over hoe onze dorpen er vroeger uitzagen.

De kaarten werden geproduceerd door gespecialiseerde bedrijven die lokale handelaars wisten te overtuigen om ze onder hun naam te verdelen. Soms kwam het initiatief ook van de dorpsdrukker.

In België treft men al gefotografeerde prentkaarten aan vanaf 1894 maar de meeste pionier-prentkaarten dateren op vanaf 1898.

De reproductie van foto's heeft zich dan veralgemeend. De kwaliteit van de clichés is uitstekend en de zichten zijn prachtig aangezien de meeste kaarten zeer veel bedrijvigheid (animatie) voorstellen (paardenspannen, auto's, koetsen, voetgangers). De kleurenkaarten zijn ofwel lithografieën of ingekleurd met de hand.

De prentkaart werd een uitgelezen communicatiemiddel met praktische informatie, kort en goed, dikwijls in krakkemikkig schrift voor de bestemming,

zoals een uitnodiging aan de familie waarbij men hen *'vriendelijk verzoekt van (naar) de kermis te komen zondag en acht dagen'* en bestellingen werden genoteerd: *'...J'ai oublié vous dire qu'il nous faut absolument par retour les 10 blouses, toutes les autres sont prêtes à envoyer...'*.

Ook de gezondheidstoestand werd gemeld per prentkaart: *'L.Z. Brief volgt weldra. Heb eenen zieken vinger gehad aan de rechterhand en overlast van werk, daar is de oorzaak van uw brief nog niet beantwoord te hebben'*.

Soms ontbreekt de humoristische noot niet: *'Ik heb van Felix nog geen nieuws ontvangen, maar ik heb hooren zeggen dat hij ziek is, maar er is toch geen gevaar bij. En met Claus en zijne vosse is het wederom al goed aan'*.

De prentkaart stelde in enkele gevallen de weinig geletterde bevolking in staat om gemakkelijk korte berichten te schrijven zonder stijlregels en dit in tegenstelling tot de traditionele briefwisseling.

Voor anderen was het een manier om te tonen dat de afzender tot een betere sociale categorie behoorde, die een opleiding kreeg in een kostschool en Frans kon lezen en schrijven in *'schoonschrift'*.

Het was de snelle communicatie lang vóór het internettijdperk met hedendaags de Smartphone en iPad die beeld en tekst samenvoegt.

De prentkaarten brachten een momentopname uit het verleden en met de bericht(jes) die de afzender(s) er

op schreven lieten ze ons een blik gunnen in hun dagelijkse doen en laten.

De productie van een prentkaart begon uiteraard bij een fotograaf die naar het dorp kwam om er één of meer spraakmakende foto's te nemen.

Onder de Atomse kerktoren begint ons verhaal bij Alphonse Van Damme, zoon van koster Donatus Van Damme, die ongetwijfeld de fotograaf aan het werk had gezien die pastoor Van de Putte had laten komen om de werkzaamheden aan de kerk te fotograferen. Diezelfde fotografen zagen met de opkomst van de prentkaarten ook een volledig nieuwe markt voor hen open gaan. Ze breiden hun actieterrein met de hulp van lokale winkeliers en hun contacten met de drukkerijen sterk uit.

Niet alleen Désiré Goubert, zelf geen drukker, maar uitgever, zag hoe vlotjes de verkoop van prentkaarten liep bij buur Alphonse Van Damme. Pientere 'commerçant' zijnde zocht en vond hij een oplossing bij Eduard Nels, waarschijnlijk de grootste uitgever van (oude) Belgische prentkaarten.

Amand Van Keymeulen, winkelier op De Kat, dacht terecht dat hij het eveneens aankon en zijn voorbeeld vond ook navolging bij Gilbert Van der Burght en Maria Coppens en later bij nog anderen, ook van buiten de gemeente, o.a. Anneessens van Ninove.

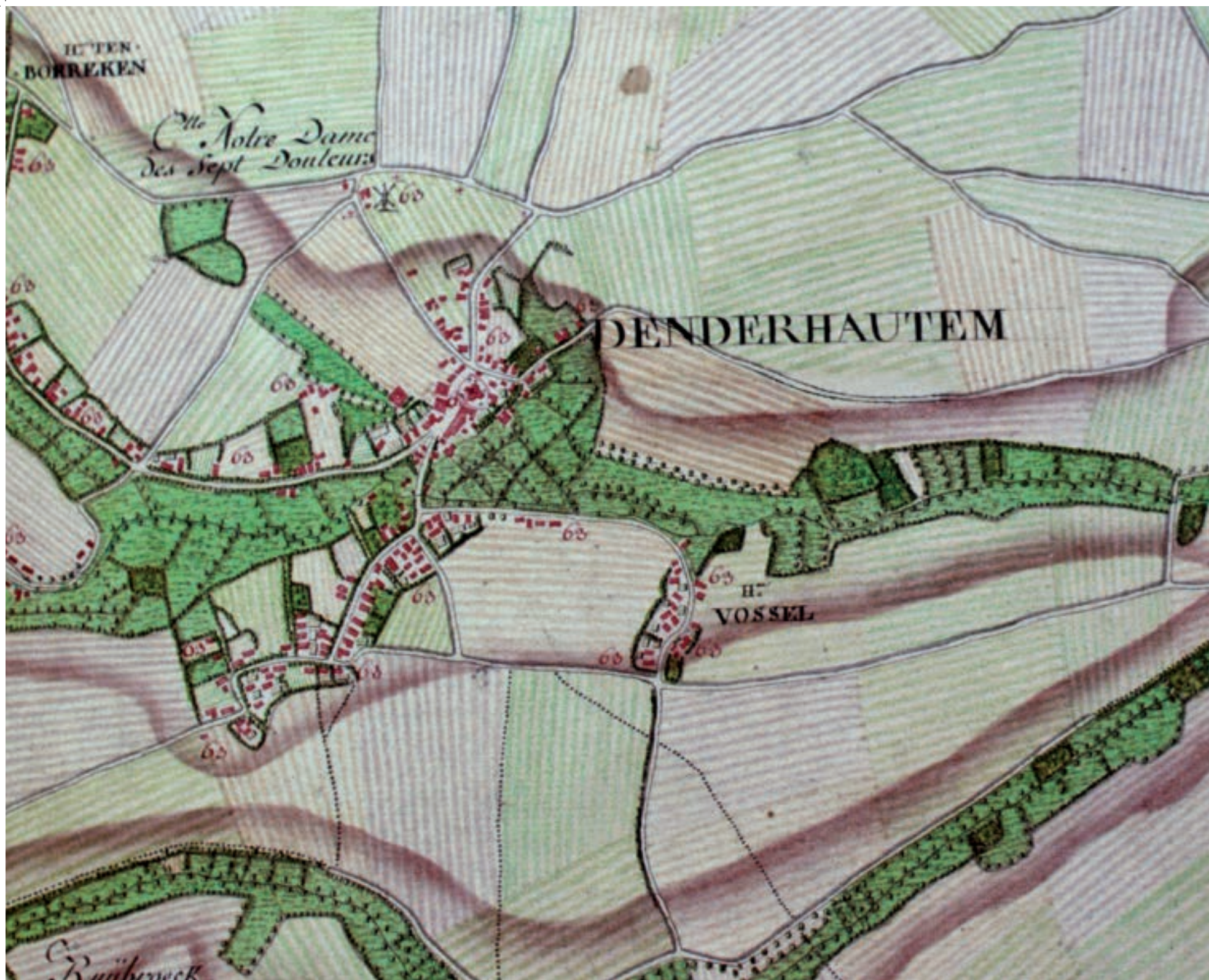
In Haaltert ontdekten wij prentkaarten (begin 1900) uitgegeven door Wed. Cornelis uit de Lange Zoutstraat te Aalst. De meeste zijn nochtans geproduceerd door de firma Nels en uitgegeven door drukker Alphons Redant-Allemant op de Hoogstraat en door uitgever Jos. Van den Steen-Heyman op het Dorpsplein. Enkele vermelden ook de uitgeverij H. Ghijssels; echtg. Anckaert-Lievens; Edit. F. De Blende, Anvers; Edit. Edm. Arntz, Brux. en in de recentere periode drukkerij Erwin Scheerlinck op de Hoogstraat.

In Heldergem vinden wij een reeks van E. Nels en uitgegeven door Valerie De Backer-D'Haeseleer.

De prentkaarten in Kerksken, eveneens van E. Nels werden verspreid door papierhandel Franciscus Gees-Vyncke, voortgezet door Felix, Jan en Bart, nu 4e generatie! Fotograaf Marcel de Rijck was eveneens uitgever.

Enkele kaarten (ca. 1935) werden gemaakt door kunstfotografie Em. Beernaert uit Lokeren en te koop aangeboden door Uitgever Jos Gees-Renneboogh, schilder.

De reeks 'Godelievekapelletjes' werd geproduceerd bij De Graeve in Gent.

vroeger & *nu*
Denderhoutem

Atom De plesj- 2012'

De plesj - 1950

Terlingen

De turfboer

Beeldhouwer Bart Bogaert over zijn creatie: 'de sokkelzuil symboliseert het drogen van de turfblokken, terwijl de sculptuur een beeld geeft van de ontginning of het steken'.

De turfboeren van Atom

Denderhoutem is samen met Kerksken de Haaltertse deelgemeente waar de inwoners prat gaan op een bijnaam: 'de turfboeren of assepoeffers'.

Het dorp was vroeger een bosrijk gebied. Eeuwenlang vielen bladeren en dode plantenresten in de Atomse beekvalleien en deze zijn zo onder water terechtgekomen. Normaalgezien wordt dood plantenmateriaal snel afgebroken door de aanwezigheid van zuurstof en de werking van de bacteriën. Rotting kon niet plaatsvinden, omdat rottingsbacteriën zuurstof nodig hebben. Bij gebrek aan zuurstof gaat de afbraak langzamer dan de ophoping, waardoor veenvorming optreedt. Veen is een natte en sponachtige grondsoort, die opgebouwd is uit dood plantaardig materiaal. In gedroogde vorm staat het bekend als turf.

Het diende als brandstof en werd met speciale spaden gestoken en in rijen te drogen gelegd. Soms werd het ganse gezin ingeschakeld.

Het steken van turf begon in het begin van de 18e eeuw. In de Staten van Goed worden 'Swittens, de Leebeeckmeersen, meersch ten Daele, Stichelen en Vondelen' vermeld als ontginningsplaatsen.

Bouwen 't Kosterhuis

Ere wie ere toekomt: op de eerste postkaart - een zicht vanop de hoek van de kruising van 'De Kat' (nu Advokaat De Backerstraat) en de Molenstraat.

Centraal op de foto (1904) de Sint-Amanduskerk die in 1901 vergroot werd met de twee zijbeuken.

Links ervan het 'kosterhuis', oorspronkelijk volgens de kadastergegevens de herberg van Jozef de Schrijver, waarvoor Alphonse Van Damme, opdrachtgever van de reeks prentkaarten, poseert met zijn echtgenote en zijn tien kinderen.

Meer dan anderhalve eeuw heeft deze familie de kerkdiensten met zang en orgelspel opgeluisterd in de parochiekerk.

Rechts nog een gedeelte van het nieuwe klooster der Apostolinnen en links de woonst van de landbouwersfamilie August Hosselaer. Deze zal later plaats ruimen voor café America van Philemon D'Haem, later de herberg van 'Jefken Triest', bode van de socialistische mutualiteit.

De laatste bewoner van het kosterhuis was koster Hubert Van Damme, de zoon van Alphonse, die als ongehuwde in het ouderlijk huis bleef, samen met zijn twee ongehuwde zussen, die er een winkel uitbaatten (koloniale waren, zaden, suikerbollen en ook de fameuze Expo 58-broodjes). Uiteraard kon je er ook terecht voor doop- en communieprentjes.

Het pleintje ervóór was generaties lang de vaste staanplaats van 'de bièjestenmarchands' op de Atomse jaarmarkt, van 'de rups' en 'het spokenkot' met de kermis.

Boulevard Het oud klooster

Hetzelfde pleintje enkele jaren later maar vanaf de kerk gefotografeerd in de richting van 'de Kat', de huidige Advokaat De Backerstraat.

Rechts het kostershuis, links het imposante klooster gebouwd in 1900 door de gebroeders De Coorde, op de plaats van het vorige klooster.

Op de achtergrond zien wij één van de eerste elektriciteitscabines van het dorp.

Rechts op de hoek van de Kat en de Teerlingstraat de woning van de erfgenamen Hosselaer. Philemon D'Haem, die er café Amerika bouwde, het (latere) lokaal van de Atomse socialisten.

De smalle voorbouw werd later toegevoegd en zou dienen als lokaal van de socialistische mutualiteit 'Bond Moyson'.

Na zijn overlijden nam schoonzoon Marcel Wijnant de herberg over. 'De Zwetten' werd een begrip tot ver buiten Atom. Op zijn beurt liet hij zaak over, die nu als Taverne Het Torenhof verder leeft. Het twee verdiepingen tellende huis op de Kat is de herberg van Aloysius Goubert en Philomena Van Gucht.

Het 'nieuwe' klooster kwam ter vervanging van het pas 10 jaar 'oude' klooster dat pastoor Van de Putte had laten bouwen. Het feit dat lokaal daensist voorman Aloïs De Backer, schepen Aloys Brijs

en onderpastoor August Van der Linden volop had gesteund bij de Zusters Apostolinnen in Gent om het door pastoor Van de Putte gebouwde klooster te vervangen door een nieuw klooster zat de pastoor heel diep en zou de relatie tussen beiden nog meer vertroebelen.

De zusters verstrekten hier onderwijs maar verzorgden er ook bejaarden.

25 mei 1904: In het klooster van Denderhoutem is de zuster les aan het geven. Al de kinderen weten dat advocaat De Backer erg ziek is. Het raam staat open. Plots passeert daar zuster Bernardine en al de kinderkopjes draaien in de richting van het venster. Zuster Bernardine kijkt naar de zuster die voor de klas staat, steekt haar gestrekte wijsvinger naar boven en fluistert, terwijl ze naar de hemel blijft wijzen: Monsieur De Backer. De kinderen begrepen dat advocaat De Backer gestorven was.

Uiterst links, de winkel van Désiré Goubert. Tegenover de ingang van de kerk bevond zich vroeger de Brouwerij Schouppe. Tussen beide eigendommen op het voetpad de vierkante roepsteen van waar tot de Tweede Wereldoorlog de champetter (*den bosjer*) na de hoogmis de besluiten van het schepencollege met luide stem aflas.

Al deze panden zouden in de loop der jaren stuk voor stuk verkaveld worden en handelszaken herbergen met ronkende namen als 'Mandje Kaloe' (Amand Wynant, ene zijde café, later groentewinkel, andere zijde winkel garen, knopen), Café Bij Doren (Isidoor Kiekens), 'Trek Maria' (Coppens, ene zijde snoepwinkel, andere zijde verfwinkel Gilbert Van der Burght, 'de verver'), de kledijwinkel van Jefken Vijverman 'de Keeper' en 'de Patisserie' Van der Hoeven.

Bovenkerk De kerkberg

Van het oude kerkhof is slechts de grafsteen van ene Maria Van Yper overgebleven. Ze werd in Denderhoutem geboren op 18 november 1708, huwde op 25-jarige leeftijd met Adrianus Redant en baarde niet minder dan 16 kinderen!

Berg? Tot de gemeente besloot de kerkberg af te vlakken vroeg menig vroeg-pendelaar zich bij sneeuwweer af of de bus naar Denderleeuw wel de kerkberg ging opgeraken...

Hiernaast nog één van de oudste postkaarten (1904) van Alph. Van Damme. Rechts de vernieuwde en vergrote kerk.

Uiterst links (naast het Pastorijstrètjen) de klerenwinkel van Paulina De Winter. Ernaast, met het lage dak, het huis van Ghislénus-Joannes Lercangée met rechts ervan (met volwaardige verdieping) de woning van Rosalie Lercangée 'Cangées Lie'. Haar dochter Celeste zou er jaren een winkel uitbaten met haar echtgenoot Richard Coppens die trouwens depot hield voor de Belgische Boerenbond.

Beide eigendommen maakten oorspronkelijk deel uit van één familie-eigendom van kerkmeester Cornelius Lercangée en diens echtgenote Marie-Antoinette Schollaert die er ook een herberg uitbaatten.

Het witte huis in het centrum, links van de oude brouwerij Schouppe, was het oorspronkelijke huis van Gust Goubert, vader van Désiré.

Onderaan links, met de personages, de estaminet van Jean Baptist Van De Velde. Ernaast grenzend aan het Pastorijstrètjen, de woning van Felix De Winter, landbouwer en olieslager. Hij was de zoon van Jozef en Barbara de Sadeleer, dochter van de Haaltertse burgemeester.

Aan de overzijde met de hoge poort, het imposante prachtige herenhuis uit 1778 van zijn broer notaris Charles De Winter.

Kerkberg

Rondom de kerk

Het monument van de gesneuvelden

De gedenkzuil kwam er op initiatief van de Atomse soldaten die de oorlog 14-18 hadden overleefd. De aankondiging die de inwoners uitnodigde om ook hun duit in het zakje te doen voor de oprichting van een monument was gedateerd 7 juni 1919 en was ondertekend door H. De Wilde en Achiel Ysebaert. De soldaten zelf verzamelden 192,5 Bfr van hun karige soldij. Het monument zou oorspronkelijk op het bovendorp worden geplaatst 'op de publieke plaats tusschen de kerk en Mr. Alfons Van Damme', maar kwam uiteindelijk terecht op de zuidkant van de kerk.

Het Heilig Hartbeeld

In 1909 riep kardinaal Mercier op tot het verenigen van de mannelijke gelovigen in retraitebonden. Door hun ijver en vroomheid moesten ze alle mannen van de parochie aanzetten tot een meer christelijk leven. Elk lid diende een rode (m)/groene (v) lidkaart af te geven bij het communiceren, die dan werd afgestempeld als bewijs van aanwezigheid.

Het H. Hartbeeld werd geschonken door het echtpaar Franciscus-Josephus De Schryver en Rosalia Irena De Schrijver. Het werd plechtig ingehuldigd op 11 augustus 1929 en stond op de zuidkant van de kerk. Jaren later zou het verplaatst worden naar het bovendorp op de huidige plaats.

Denderhoutem
Binnenzijde der Kerk

DENDERHOUTEM. — Binnenzijde der Kerk.

Denderhoutem. — Eerk. Binnenricht

Baerendorp Sint-Amanduskerk

Het vervallen en te klein geworden gebouw werd in 1899/1900 hersteld en vergroot onder pastoor Willem Van de Putte, de grote tegenspeler van Advocaat De Backer.

Dat Alphonse Van Damme begon met het uitgeven van prentkaarten had ongetwijfeld te maken om de werkzaamheden aan de kerk.

Eén van zijn allereerste, nog met de hand ingekleurde kaart, is een binnenzicht van het vernieuwde gebouw.

Scherpere foto's van deze muurschilderingen zullen wij later terugvinden op de prentkaarten uitgegeven ca. 1913 door drukker F. Scheerlinck en de reeks uitgegeven door Amandus Van Keymeulen, ca. 1923 waarop vooral de guirlandes boven de glasramen in het koor en de sierbanden tussen de ramen van zijbeuken opvallen.

In 1937 liet pastoor Peerenboom de gebroeders Gilbert en Richard Van der Burght het koor herschilderen, inclusief de (later overschilderde) wandschildering die de trektocht van de Israëlieten naar het Beloofde Land uitbeelde. Tijdens de restauratie van de kerk onder pastoor Richard Schockaert in 1977 werd het schilderij overschilderd.

DENDERHAUTEM. — BINNENDEEL DER KERK.
Teg. Alph. Van Damme.

Benaestaplesj

Naar beneden

Het huis rechts vooraan, verborgen door een kar, was eigendom van Felix De Winter; aanpalend de woning/ café van sjampetter Leopold Van Rossen-Wijnant.

Het lage gewitte huisje er aanpalend omvatte de melkerij met een paar kleine woonruimtes. Dit gebouw, in de volksmond 'De Trapkes Op' genoemd, was eigendom van R. Van den Storme-D'Haeseleer, samen met het hoge huis dat zij zelf bewoonden.

Aangebouwd had men 'Bakkers' (vader Philemon Van den Steen-De Brouwer was bakker).

Op de hoek, aan het voetpad, treffen wij de herberg aan van J.-Bt. Franckx-De Putter.

Het laatste aan die kant, haast onzichtbaar op de foto door de schaduw, werd bewoond door het grote gezin Fr. De Coorde-Van der Biest.

Links boven, naast het meisje, herkennen wij nog een deeltje van het café van Donatus De Rijck wiens zoon Désiré en echtgenote Maria De Bruyn later de kruidenierszaak 'De Welvaart' zouden uitbaten.

Het lage gewitte huis is van Fr. Van der Borcht en de daensistische bank 'De Volkswil' zou er actief zijn.

Het hoge aanpalende huis (met de drie dames in het deurgat) was van Severinus Ysebaert (*Frin*), die er een houtzagerij exploiteerde. Volgt het hoekhuis, de schoenwinkel van Petrus-Gustaaf De Schepper-Maria-Livina Verbeeren.

Even voorbij het kleine straatje (bekend als het Vuilstraatje) zien wij een deel van de woning van René De Vriendt-Maria-Victorine Beeckman. Ernaast dat van Ursula Souffriau.

Het lage hoekhuis (aan de straat die naar Terlinden loopt) de herberg 'In 't Gemeentehuis' maar tevens de boerderij van Achiël Cobbaert.

Helemaal achteraan, in het midden van de foto, de (witte) woning van bakker Jules De Winter. Achteraan was er een zaaltje waar de daensisten vergaderden.

Ernaast, op de hoek van het dorp en de huidige Nieuwstraat, café 'Bij de Kuiper' van kuiper Theofiel Triest en Marie-Thérèse De Schepper. Na zijn dood werd de eigendom in 1923 verkocht aan Felix Bernardus Van Impe-Maria-Clotildis Pardaens die het kort nadien volledig zou herbouwen.

Blikvanger is echter de openbare pomp met gaslantaarn. Tot het begin van de 20e eeuw waren de dorpingen voor hun watervoorziening afhankelijk van regenwater dat via daken en goten werd opgevangen. Drinkwater was een schaars goed, zeker in perioden van langdurige droogte. De cholera, veroorzaakt door besmet water, had in 1849 lelijk huis gehouden in het dorp en dus zorgde het gemeentebestuur ervoor dat er extra waterputten met pomp werden gegraven.

Tussen de beide wereldoorlogen in onderging het dorp een serieuze gedaanteverwisseling.

De herberg/boerderij 't Oud Gemeentehuis, de bakkerij De Winter en het oude huis van kuiper Theofiel Triest werden afgebroken en in de plaats kwamen, voor die tijd, uit de kluiten gewassen gebouwen met verdieping.

Jules De Winter zal een carrièreswitch maken van bakkersgast naar kleermaker en er op de plaats van

het ouderlijke huis een textielhandel beginnen. Zijn dochter Jeanne zal er blijven wonen. Ze wordt onderwijzeres en zal generaties Atomse jonge gasten leren lezen en schrijven in de gemeentelijke jongensschool, nu Sint-Aloysiusbasisschool in de Zonnestraat.

Beneest plesj

Naar boven

Er wordt volop gewerkt aan de notariswoning van Charles De Winter. Rechts ervan de toen nog onverkavelde woning Van Damme met ernaast het café van Amand Souffriau en later overgenomen door dochter Victorine die huwde met Alfons Van Nerom.

Aan de overzijde de pomp met gaslantaarn voor de nieuw opgetrokken woning met halve verdieping op de grond van Felix De Winter.

Rechts de estaminet van Amand Souffriau en Valentine De Schepper, het latere café van Alfons Van Nerom en Victorine Souffriau.

Het benedendorp met uiterst links het huis van bakker Pros Van den Steen, ernaast 'De Trapkes Op' met de 'Stoker's trap' de geliefkoosde pleisterplaats van de toenmalige jeugd.

Vervolgens de woning/café van sjampetter Leopold Van Rossen-Maria-Julia Wynant en de (verhuurde) eigendom van Felix De Winter.

Aan de overzijde van de straat de reeds in twee verkavelde woning van notaris Charles De Winter, het rechter deel met poort, behoorde toe aan Gustave Van Vaerenbergh-Mathé die het in 1948 verkocht aan Frans Van Rossen (*Sooi uit den Duivenbond*). Het linker deel behoorde toe aan Karel-Jozef Bayens. Eerst trok onderpastoor De Wolf er in maar later werd het een dorpscafé.

Ernaast het ook reeds verkavelde grootouderlijk huis van stamvader-koster Philipus Van Damme. Links werd het de kledijwinkel van Albert Van Rossen en rechts woonde Cyriel Van Damme, (*Kosters Cyriel*), zoon van Alphonse, die zelf geen drukkerij had maar zijn drukwerken elders uitgaf.

Links, achter de pomp, de winkel van Anna Christiaens, (*Pomp Anna*), een weduwe die in 1948 uit Aspelare naar Atom kwam wonen met haar 5 kinderen. Haar winkel was een soort bazaar: gordijnen, en allerlei snuisterijen, beeldjes, krulspellen, zelfs toen al lippenstift! Anna hield haar bazaar open tot rond 1965 en kocht toen het huis naast de Rialto (begin van Terlinden). Ze kreeg de bijnaam om het onderscheid

te maken met haar buurvrouw Anna De Winter die naast haar een winkel had van potten en pannen, nu de strijkwinkel.

Rechts boven herkennen wij aan het uithangbord op de gevel het lokaal van de duivenmaatschappij 'Eendracht' opgericht in 1940 en toen nog eigendom van Gustave Van Vaerenbergh. Frans Van Rossen kocht het in 1948 en de duivenmaatschappij zou er blijven tot 1988 zij het onder verschillende uitbaters. In de monumentale poort werden een tijd lang ook groenten verkocht. Ernaast de kledijwinkel van Albert Van Rossen (*Albert Taxi*).

Rechts vooraan de luifel van de schoenwinkel 'De Silver Slipper' waar echter niet alleen de schoenen van het gelijknamig Atoms schoenfabriekje 'bij Kaar' (Oscar Souffriau) werden verkocht. Iets hogerop de kruidenierszaak 'De Welvaart' van Désiré De Rijck.

Onderaan rechts de prentkaart die model zou staan voor een gravure van Albert De Cooman, uitgegeven door pastoor R. Schocckaert in een oplage van 150 exemplaren ten voordele van de restauratiewerken van de Sint Amandus-parochiekerk.

Beneesteplesj Driekoningen

Reeds in 1738 werd verwezen naar een soort Driekoningenviering in onze regio:

“ze kwamen zich gesaemdlyck en vroijelyck vermaken, hunne aangezichten waren bedekt, ze droegen vrouwenhoeden en ze begonnen ‘stommelinkx’ te dansen en te springen”.

De kunstenaar, Patrick Van Craenenbroeck, verwoordt het als volgt:

“Met dit beeld heb ik het sociaal gebeuren en het feestelijke karakter van het Driekoningenfeest te Denderhoutem proberen vast te leggen: geen drie koningen in hun klassieke houding met goud, wierook en mirre, maar een houding vol expressie en dynamiek. Verder drie figuren met blijde gezichten die als vuurwerk in verschillende richtingen de ruimte in springen, kinderen die deelnemen aan het gebeuren, de ‘open deur’ en de sterren van de sterrenworp”.

Terlindenstraat

Deze prentkaart ca. 1920 toont ons de Terlindenstraat gefotografeerd van op het benedendorp richting Ninove.

Links café *'t Oud Gemeentehuis'*, rechts het estaminet van Jules De Winter. Aanpalend links het huisje van (Paulina) Valentine Van der Biest.

Het hoge witte huis achteraan behoorde toe aan Joseph Souffriau. De familie Camille Souffriau-De Bolle was afkomstig van Koekelberg/Vondelen en had vier kinderen. Oscar en Elvire emigreerden naar Amerika, maar Oscar kwam na enkele jaren terug. Hun zus Caroline huwde met François Callebaut die een houtzagerij runde op Koekelberg en op een bepaald ogenblik alle bierbakken voor de Aalsterse brouwerij Zeeberg leverde.

Hun broer Joseph huwde de Antwerpse Maria Van Ravensteyn, voor iedereen in Denderhoutem gekend als *'Miet'*. Zij kochten de vroegere textielfabriek in de Dorpstraat inclusief de bijhorende grote tuin. Joseph, schrijnwerker van beroep, maakte van het pand een danszaal met café.

Toen zijn broer Oscar later terugkeerde van Amerika verkocht Joseph een deel van de tuin aan zijn broer en begonnen ze samen een groot- en kleinhandel in kloefen.

In 1934, in volle crisis, bouwde Joseph een nieuwe zaal en startte een bioscoop, eerst onder de naam Modern, later als zaal Casino. Met de kermis werd de zaal omgevormd tot balzaal.

Terlindenstraat

Toen Joseph onverwachts overleed nam zijn dochter Anna de cinema over en werd daarmee één van de eerste vrouwelijke cinema-uitbaatsters in België. Er werd elke week cinema 'gespeeld' en enkel met Driekoningen en met de twee kermissen Atom werd de zaal omgevormd tot balzaal. De cinemastoelen werden vervangen door tafels en stoelen.

Ook werden er bonte avonden georganiseerd en passeerden er grote namen op het podium zoals Bobbejaan Schoepen, La Esterella, Jean Walter.

In 1960 nam het echtpaar Raes-Souffreau onder de impuls van zoon Paul, Cinema Central in Ninove over, waar nu nog altijd 35mm films worden geprojecteerd. Josephs broer Oscar begon zich te specialiseren in het fabriceren van schoenen en pantoffels.

Ernaast dezelfde straat, toen de 'Mevrouw Eudoxie De Keyserstraat', naar de naam van de hoofdonderwijzeres van de gemeentelijke meisjesschool, in de volksmond ook de Madeleinestraat genoemd.

Rechts woonde Oscar Souffriau en Emilie De Luyck. Hij verbleef een tijdje in Amerika, kocht bij zijn terugkeer een deel van de grote tuin van zijn broer Joseph en begon schoenen en pantoffels te fabriceren in zijn schoenfabriekje 'De Silver Slipper' beter bekend als 'Bij Kaar'. Gedurende vele jaren zou hij, en later zijn beide zoons, werk verschaffen in eigen dorp aan ontelbare Atomse mannen en vrouwen.

Het middelste huis met witte gevel en poort was van gemeentesecretaris Aimé Schouppe. Ernaast, tegenover de zaal Casino, had Richard Beeckman, alias Sjakken, verschillende zaken: hij was niet alleen kolenhandelaar, maar ook fruithandelaar.

De naam Sjakken roept in Atom vooral herinneringen op aan Driekoningen- en kermisbals in zijn zaal Moderna. Het orkest Cubana was een vaste waarde in zaal Moderna maar Sjakken slaagde er ook in bekende Vlaamse en Hollandse artiesten naar Atom te brengen waaronder Arthur Blankaert (alias Will Tura), Tony Sandler, Frieda Linzi, Jo Leemans en zelfs Johnny Jordaan! In de zaal casino speelden 'De Swinging Jaguars', waarschijnlijk beter gekend als 'de Doorbrekers'.

Atomse molens

Groebbemolen

Atom telde oorspronkelijk vijf windmolens en één watermolen:

- De Tabaksmolen op 'het Borreveld' (Kleine Daelstraat) stond tussen 1770 en 1842 tussen Ter Vondelen en de Stichelen. Deze molen werd gebruikt om snuiftabak te maken van tabaksbladeren en om specerijen te malen.
- De Schuytjzer's molen op het Hooiveld (tussen den Dries, Terwaerent en de Lebeke), die in 1918 werd afgebroken.
- De Smetjesmolen in de Molenstraat tegenover het kerkhof genoemd naar de Theofiel De Smet, de laatste molenaar. De molen werd tijdens de eerste wereldoorlog zwaar beschadigd en werd gesloopt in 1919.
- De Groebbemolen op het Wegveld (Vondelen) was oorspronkelijk eigendom van molenaar Dominicus De Graeve. De molen sneuvelde bij een zware storm in 1935. Achiel Coppens was er de laatste molenaar.
- De Warkesmolen genoemd naar molenaar Eduard (Warken) De Graeve langs de Iddergemse steenweg. De stenen molen werd gebouwd in 1891. In 1894 werd hij reeds aangedreven door stoomkracht. In 1926 verdwenen de wieken en in 1958 stopte de activiteiten. Naast de molenromp is er nu een landbouwbedrijf gevestigd van de familie Blomme.

Van de twee laatstgenoemde molens resten er nog foto's.

Warkesmolen

Minder bekend is de watermolen op Klein Herlinckhove in gebruik was van 1850 tot kort na 1875.

Nieuwstraat Nieuw klooster

Naast de pastorie ligt 'te Mielens', het nog altijd imposante herenhuis en de nu verdwenen fabriek van de rijke textielfabrikant Emile Goubert en echtgenote Leontine Schoupe. Zijn fabriek werd later verbouwd tot 'Het Gildenhuis', het lokaal van de (conservatieve) Katholieke Partij. Op het gelijkvloers was een gelagzaal, een woonruimte voor de gerant en de 'Volksboekery Katholiek Gildenhuis Denderhoutem'.

De ganse bovenverdieping was één grote zaal met plankenvloer en podium. Hier speelde niet alleen de katholieke toneelvereniging 'Nihil sine labore' maar repeteerde ook de katholieke fanfare 'Moed en Volharding'.

In 1959 diende een oplossing te worden gezocht voor de hopeloos verouderde klaslokalen in het oude klooster. De ongehuwde zussen Rachel en Coralie Goubert kwamen snel tot een akkoord met de Congregatie van de Apostolinnen te Gent waar ze hun intrek namen bij hun zus. Totaal afgeleefd werd het Gildenhuis gesloopt en kwam er op die plaats de kleuterschool van de nonnekens (nu KSA en VKSJ-lokaal).

Nieuwstraat

De pastorie

Het skelet van het huidige gebouw dateert uit 1767 maar in de zeventiende eeuw was er reeds een omwalde pastorie met strooien dak die in 1688 (na brand?) werd heropgebouwd.

Pastoor Cornelius Baeyens, zelf van Denderhoutem, had tijdens de Beeldenstorm de opgelopen schade op het einde van de 16e eeuw uit eigen zak hersteld.

Pastoor J. Fr Schoonheydt liet in 1824 de wallen 'uyschieten en ergraven', en pastoor P-J. Boel haalde in 1844 al het probleem aan van het vuile water uit de steenput ten gevolge van de turf en 'vuylen slykgrond'.

Interessant om weten is dat de C. Poppkaart van ca. 1840 ook een serieuze waterpartij aangeeft in de tuin van de pastorij die waarschijnlijk instond voor de regulering van de waterhuishouding. In de winter werd er zelfs op geschaatst.

In de loop der jaren onderging het gebouw heel wat veranderingen, zo verdween het dakvenster boven de deur, werd de rechtervleugel vergroot met een aanbouw en kwam er links een garage. De pastorij werd in 2004 stijlvol gemoderniseerd.

De kortste weg tussen

de pastorij en de kerk loopt niet langs de voordeur over de straat maar langs de achterdeur en het (nog altijd) schilderachtige 'Pastorijstrètjen'

In de tuin van 'te Mielens', op de scheiding met de pastorie, bevond zich ook een Grot van O. L. Vrouw van Lourdes.

Holle Straet

Molenstraat

Moeilijk te begrijpen is, dat in 1877 de 'Holle Straet', de huidige Molenstraat, nog een kouterbaan was die van het centrum naar de windmolen en de nabijgelegen Zevenkapel liep. Halverwege slechts één huis: dat van Franciscus Eeman en Maria Joanna Torrekens.

Op de prentkaart (ca. 1932) rechts het estaminet van Camille Van Den Brempt en Fidelia Van de Velde, later verkaveld in twee delen, links werd de woning van Miel Van den Berghe, ambtenaar van de Burgelijke Stand, rechts kwam Café 'Bij de Witten' van Maria Baeten en Arthur De Dobbeleer.

Links van de straat de boerderij van Kamiel Eeman en Irma De Winter, het linker deel werd 'café Televisie', er naast bouwden architect De Saedeleer en Rita Roelandt.

De witte zijgevel links was de woning van hoofdonderwijzer Oktaaf Bayens en Judoca Eeman. Onderwijzer Alfons Van Keymeulen, (*Kodde Fong*) zou het pand kopen en er een nieuwe woning laten bouwen.

Een andere prentkaart (ca.1904), het gemeentehuis en de gemeentescholen in de Molenstraat. De school met de twee bijhorende onderwijzerswoningen (één voor de jongens- en één voor de meisjesschool) met er tussenin het gemeentehuis kwamen er in 1872 naar een plan van de Gentse architect Van Houcke. De woning links van de schoolgebouwen was de eerder genoemde woning van hoofdonderwijzer Oktaaf Bayens.

Achteraan de muur die de woning van notaris August Van Oudenhove helemaal omringde. De huizen er voor waren respectievelijk de winkel van Hélène Van Rossen (*Tiebes Lène*) en Jozef De Cremer en van Aman-dus De Nul en Justine Sorgeloos (*Kloefkes Justine*).

De bouw van het nieuwe gemeentehuis in 1950 en de aanleg van een betonnen wegdek in 1953 waren de aanleiding voor het uitbrengen van een prentkaart. 'Tiebes Lène' en de jeugd van de wijk kijken nieuwsgierig toe.

In het gemeentehuis bevonden zich ook twee gedenkplaten aangeboden door de inwoners van verschillende dorpjes uit Nederlands Limburg die tijdens het slotoffensief van de Tweede Wereldoorlog een onderkomen vonden bij de Atomse bevolking. Deze platen bevinden zich nu in het museum WO II in het Warandegebouw in de deelgemeente Haaltert.

Molenstraat

Notariswoning

Notaris August Van Oudenhove liet de woning bouwen in 1903. Na het overlijden van notaris Maes eind januari 1890 kreeg hij de voorkeur op Aloïs De Backer die ook in de studie werkte en die gehoopt had zijn schoonvader te kunnen opvolgen. August engageerde zich in het lokale sociale en politieke leven. Hij werd in 1896 de eerste voorzitter van de pas opgerichte katholieke fanfare 'Moed en Volharding' en zetelde als katholiek gemeenteraadslid in Denderhoutem van 1904 tot 1920 (hij was in 1927 zelfs even schepen).

Hij instrumenteerde te Denderhoutem van 1890 tot 1922 toen zijn zoon Edgard benoemd werd tot notaris ter vervanging van zijn vader.

Bieruitzetter Frans Roelandt kocht het pand en zou jarenlang het bier van de Eeklose brouwerij Krüger verdelen. Oudere bierliefhebbers zullen met een zekere weemoed terugdenken aan de verdwenen Krüger Bock, Krüger Pils en Export. Zoon Paul Roelandt was in de zeventig en tachtiger jaren een gevierde zanger. Uiteindelijk zou hij kiezen voor een eigen juwelierszaak en bouwde tegen de notariswoning een moderne winkel aan die hij inmiddels al 30 jaar succesvol uitbaat.

Links tegenover de notariswoning staan landmeter en drukker Louis Firmin Scheerlinck en echtgenote. Hun zoon Georges zou de drukkerij overnemen.

Rechts, naast en vóór de villa van de notaris, de bakkerij van Albert De Winter, later de stoffenwinkel van zijn zoon Jules en dochter Olga.

Monument Advocaat A. De Backer

Einde 19de eeuw kwam het verbod om nog begravingen uit te voeren rondom het kerkgebouw. De kerkhoven aangelegd rondom de bidplaatsen dienden om hygiënische redenen te verdwijnen en de nieuwe begraafplaatsen moesten voortaan buiten het centrum aangelegd worden en ommuurd zijn uit eerbied en om misbruiken te voorkomen.

Het gemeentebestuur vond een geschikte plaats in de Molenstraat. Een perceel van 62 a 80 ca, eigendom van het Armenbestuur, tegenover het (nu verdwenen) molenhuis van de windmolen. Het nieuwe kerkhof werd op 4 oktober 1900 ingewijd door Mgr. A. Stillemans.

Het monument van De Backer, ingehuldigd op 30 april 1905 prijkt eenzaam en centraal op de nieuwe begraafplaats.

Advocaat De Backer (1858-1904) was één van de belangrijkste voormannen in de daensistische partij. Deze autodidact bracht het door zelfstudie tot Doctor in de Rechten. Hij was democraat, Vlaamsgezind en samen met priester Daens de spilfiguur in de harde sociale strijd die de Christelijke Volkspartij voerde.

In 2004 kreeg hij een borstbeeld in de Lebeke, het gehucht waar hij geboren werd.

HERINNERING
aan de Onthulling van het Gedenkteken
A. DE BACKER
te Breda, op 30 April 1905

Molenstraat

Brouwerij Maes

Op het einde van de Molenstraat, bevond zich de brouwerij van Albert Maes, die hij had geerfd van zijn vader (de notaris en latere burgemeester) Gerard Charles.

Bij de brouwerij staat de Zevenkapel. Het is de oudste foto van de kapel van O.L.Vrouw van Zeven Weeën: een bakstenen gebouw met een natuurleien dak. In 1913 werd de gevel bepleisterd en de natuurleien vervangen door kunstleien.

Op de tweede prentkaart zien wij het café 'In het Volkshuis' beter gekend als het 'zegelkeskot' tijdens WO II gehuurd door de rantsoenerings- en ravitail-leringsadministratie voor de zegelbedeling en niet bij toeval in brand gestoken.

Ernaast café en zaal 'De Volkswil', later 'Het Vlaamsch Huis', de stek van de Christene Volkspartij ofte 'de Doozjen', annex café uitgebaat door Omer Scheerlinck en Julia Adriaens. De boerderij op de hoek tegenover de kapel, is die van Désiré De Dier en Odille Adriaens.

Molenstraat

De Zevenkapel

De oorspronkelijke kapel stond op de kruising van de Molenstraat en de Borrekent en gaat terug tot 1427.

Deze was '...geleghen up den platse tusschen cornelis viken stede huys ende erve aan deen zide ende straete an dandre zide' en was twee kapoenen pacht per jaar verschuldigd aan de Geraardsbergse Sint-Adrianusabdij, genoemd naar de Heilige Adriaan, de pestheilige. Ze heette oorspronkelijk de Laserijekapel en was in 1595 zo belangrijk was dat ze figuratief werd afgebeeld op de 'Caerte ende discriptie figuerative van de gheel den Lande van Aelst' van Jacques Horenbault.

In 1727 werd ze herbouwd maar in 1962 was ze zo bouwvallig geworden dat besloten werd de kapel te slopen en een nieuwe kapel te bouwen in het voorparkje van het nabijgelegen kerkhof in de Molenstraat.

Borrekent Dr. Hector Van Ongevalle

Dr. Van Ongevalle kwam als jonge geneesheer naar Denderhoutem en huwde er Josepha-Elisa Coppens (dochter van Franciscus, de molenaar van de Groebemolen in de Vondelen) in 1899. Zij zijn het die dit prachtige huis lieten bouwen in de (bovenste) Borrekent dat tot op de dag van vandaag, godzijdank, quasi in zijn oorspronkelijke staat, maar stijlvol gerenoveerd, werd bewaard. Hij was voorzitter van de kerkraad. Vanaf 1933 vinden wij hem als gemeenteraadslid en vanaf 1939 tot 1946 als schepen voor de katholieke partij.

Na de verkiezingen treedt zijn zoon René op het politieke plan en wordt schepen tot 1953. Zoon Justin wordt apotheker en emigreert naar Canada waar hij overlijdt. Zoon Omer bleef ongehuwd en werd nijveraar. Zoon Robert werd eveneens apotheker en vestigde zich in Aalst.

De veldkapel Borrekent

Middenin de velden en de weiden daar waar Lebeke, Borrekent en Dries elkaar raken werd een veldkapelletje gebouwd in 1937 door de BJB (Boeren Jeugdbond) onder impuls van onderpastoor en proost van de beweging Kamiel Van Vreckem en BJB-leidster Maria Matthijs. Een fles met de namen van de initiatiefnemers werd in de fundering ingemetseld.

De feestelijke inwijding (er stond zelfs een kermismolentje!) van de kapel had plaats op 23 mei 1937. In stoet werd via de Nieuwstraat, Lebeke en de Kapelstraat naar de kapel getrokken waar de BJB-meisjes in hun uniform optraden onder het goedkeurend oog van hun fiere proost. En ja, zoals jullie kunnen zien, was de 'bonnet' volop in de mode! De bomen die er toen stonden zijn verdwenen maar in de plaats is een prachtige linde gekomen in wiens schaduw het rustig verpozen is!

Adv. De Backerstraat Dr. Feliciaan Van Oudenhove

Op de prentkaart de dokterswoning van 'M. Docteur Van Oudenhove Denderhautem'. Feliciaan was één van de zonen van Pieter van Oudenhove uit de Lebeke, de eigenaar van één der meest prestigieuze boerenhoven van de hele streek. Hij werd dokter, huwde Cornelia De Boom en liet in 1878 het prachtige herenhuis bouwen in een park aan de Vier Bunders (huidige Adv. De Backerstraat), dat later zou verkaveld worden in de huidige Rode Kruislaan.

Hij werd in 1886 verkozen als gemeenteraadslid voor de Katholieke Partij en werd burgemeester in 1888 tot in 1896. Hij werd opgevolgd door Kamiel Schouppe.

Ca. 1920 verkoopt hij het herenhuis aan de aange trouwde familie Mertens-Heyvaert en gaat hij inwonen bij zijn dochter Joséphine die gehuwd was met dokter Honoré Pauwels, boegbeeld der Atomse Daensisten en moeder van mevrouw dokter Jozef De Roeck.

Zonnestraat Sint-Aloysius basisschool

In 1921 volstaan de oude gebouwen in de Molenstraat niet meer en diende er een grote moderne school te komen. Na hevige discussies tussen katholieken en daensisten werd uiteindelijk in 1922 een perceel aangekocht in Daal (de huidige Zonnestraat). Er komt een nieuwe gemeenteschool voor jongens met 5 klassen in 1924. De meisjes zullen voortaan het ganse gebouw bezetten in de Molenstraat.

In 1962 werd de school overgenomen door het bisdom en verhuizen leerlingen en leerkrachten van de (vrije) basisschool in Borrekent naar de lokale afdeling van het Ninoofse Sint-Aloysiuscollege. De meisjes verhuisden naar de gemeentelijke meisjesschool in de Molenstraat, die op haar beurt ook zou overgenomen worden door het college.

Adv. De Kat en postbureau

Wij eindigen onze wandeling doorheen Atom op 'De Kat'.

Nu nog spreken echte Atommenaars van 'De Kat' wanneer ze het hebben over de Advokaat De Backerstraat. Van waar de naam komt is ons onbekend, maar nog steeds is hij ingeburgerd bij de oudere dorpingen.

Rechts, tegenover het wagenhuis van Dr. Feliciaan Van Oudenhove, de herenwoning van Donaat Houtman en Irmina Van Damme.

In 1893 werd hij verkozen tot gemeenteontvanger, maar hetzelfde jaar neemt hij na een dispuut met het gemeentebestuur zelf ontslag. Zijn zoon Maurits werd in 1910 benoemd als gemeenteontvanger.

In 1897 krijgt Denderhoutem eindelijk een onder-

postontvangerij, naast de woning van Donaat Houtman.

Vervolgens één open ruimte die later zal worden aangevuld in 1904 met de notariswoning van Edgard Van Oudenhove (nu meubelzaak), de winkel van Amandus Van Keymeulen, uitgever van de prentkaart, de beenhouwerij/hoedenwinkel van Edmond Schandevyl en Germaine De Luyck en de kapperszaak van hun zoon Antoine. Vlak ernaast werd de parochiale zaal 'Hand in Hand' gebouwd in 1949.

De Kat

Links de woning met poort van bieruitzetter Camiel Anckaert (*Tit Miel*) en Celeste-Adeline De Dier. Ernaast de beenhouwerij van Maurice De Schrijver (*Boucher*) en Maria Gabrielle Perreman, jarenlang de voorzitter van de Atomse oudstrijders 1914-18.

Aan de overzijde de zaak van Maria Kiekens (*Krol Maria*), winkel van koloniale waren.

Ernaast in het deurgat, '*Héla van de Kat*' (fam. Impens), gevolgd door de beenhouwerij Van Herreweghe en de schuur van '*Susken*' Engels (waar apotheker De Vleeschouwer zijn apotheek opstartte, nu Smet-Ooghe). Verder de '*potten- en pannenwinkel*' van Julienne De Cremer-Herman Muylaert. Daarnaast de beenhouwerij Van der Haeghen of '*den droeër*' (de vader van de beenhouwer was stoelenmaker en draaide de poten). Op de hoek rechts café '*In den Hoed*' van de familie '*Mousj Maria*'. De herberg werd gehouden door Pauline, echtgenote van August Roelandt.

Bovenkant

De Kat

Op de voorgrond, links de estaminet van Aloysius Goubert en Philomena Van Gucht, die een kroosterijk gezin hadden van 11 kinderen. Talrijke verkopen en verpachtingen hebben er plaats gehad. De doening zou overgenomen worden door hun dochter Maria Josepha en schoonzoon Renaat Matthijs. Hun dochter Maria werd kleuterleidster en huwde met Guillaume De Vos. In het ouderlijke huis begonnen zij eerst een kledingzaak en later zouden zij er ook de 'Elva Mipri', de eerste Atomse superette opstarten. Grenzend aan het estaminet de woonst van Baptiste Van der Burght en Adelaïde De Coorde tot op de dag van vandaag haast ongewijzigd gebleven en momenteel bewoond door kleinzoon Marc, zoon van Philibertus, beter gekend als 'Gilbert de verrever' en van Maria Coppens, alias 'Trek Maria'.

Rechts op de hoek van de Kat en de Molenstraat zien wij de hoger beschreven herberg 'In den Hoed', overgenomen door 'Gistjen outj 'n hoed'. Voor het café stond één van de publieke Atomse pompen.

Een prachtige opname van een 'monument' van Atom: Yvonne Souffreau, 'de potjekaatorraa' vóór de winkel van 'Cangees Lieken' die met de heiligenbeeldjes in het uitstalraam de devotie uitstraalt! Achter haar kraampje kijkt Marieken, de moeder van 'Lowieken van Parijs' rustig toe.

Een mooie getuigenis van de wijze waarop de plaatselijke kanthandelaars contact hielden met hun leveranciers (het gaat over de te leveren kantstukken, rekening houdend met de leveringsdatum).

DENDERHOUTEM

Een goeden dag uit Denderhoutem

vroeger & *nu*
Haaltert

Beernaardstraat

Hof Van Londerzele

Wandelen wij van St.-Anna de Beernaardstraat door komen wij aan de vierkantshoeve van de familie Van Londersele. In de volksmond wordt ze 'Mueërtgattenshof' en ook 'Middeleirs hof' genoemd.

De hoeve werd gebouwd in de 18e eeuw door Petronella Moortgat die huwde met Joannes De Sadeleer. Sinds het einde van de 17e eeuw wordt het hof bewoond door de familie Van Londersele.

De tweede naamgeving komt door het feit dat Karel De Middeleer (gehuwd met de weduwe van Dominicus Van Londersele in 1918) de hoeve bewoonde. Karel was actief in de politiek en werd burgemeester van 1940 tot 1943.

Eén van de kinderen van Dominicus Petrus Albert (°1910), beter gekend als Pater Andreas, werd overste in het klooster in Wezenbeek-Oppem en eveneens pastoor van 1955 tot 1975.

Aan de hoeve staat de kapel ter ere van de H. Gaugericus, patroonheilige van de parochie. Virginie Van Londersele liet het oorspronkelijke vervallen hoevekapelletje herbouwen ca. 1880.

HAALTERT

Het kruispunt van de Windmolenstraat en de Hollestraat, beter gekend als 'Sint Anna'. Het was vele jaren verbonden met het koekjesfabriek 'Sint Anna'.

Sinds 1890 was het de kantschool van het huis Minne-Dansaert, gerenommeerde kantfabrikanten uit het Brusselse. Deze school droeg zeker bij om deze tanende industrie meer leven in te blazen. Haaltert kon weer praten op de titel van 'Kantwerkstergemeente'.

Wij zien het gebouw met de herbouwde kapel toegewijd aan Moeder Anna. In de siersteen boven de deur staat het jaartal 1718, het bouwjaar van de oorspronkelijke kapel. De foto kon enkele personen van de familie Fermon, de latere eigenaars van het complex

Pontweg Sint-Anna

vereeuwigen, o.m. links de broers Philemon en Maurice Fermon. Aan de elektriciteitspaal staat Amandine Fermon met Herman Roelandt.

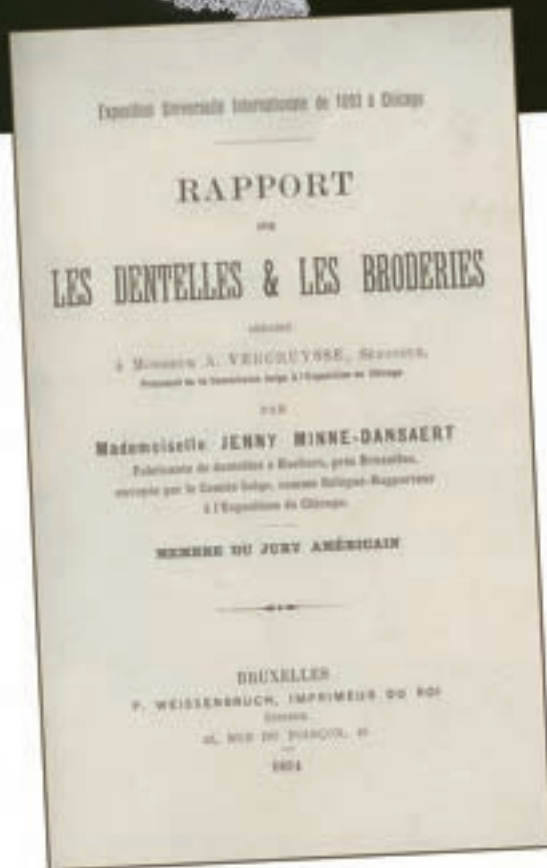
Philemon Fermon werd fabrikant in 1925 en gaf de kantschool een nieuwe bestemming. Hij startte een koekjesfabriek en bouwde het uit tot een bloeiend bedrijf, waar er ruim 100 werknemers tewerkgesteld werden. Een nieuwe fabriek kwam er in 1945 in de Windmolenstraat. Enkele jaren later, in 1952 eindigden de activiteiten.

'Meneer Philemon' was ook actief in de Vlaamse Beweging. Hij was in het interbellum voorzitter van het Sporencomiteit, dat elk jaar de succesrijke 11-julivieringen inrichtte.

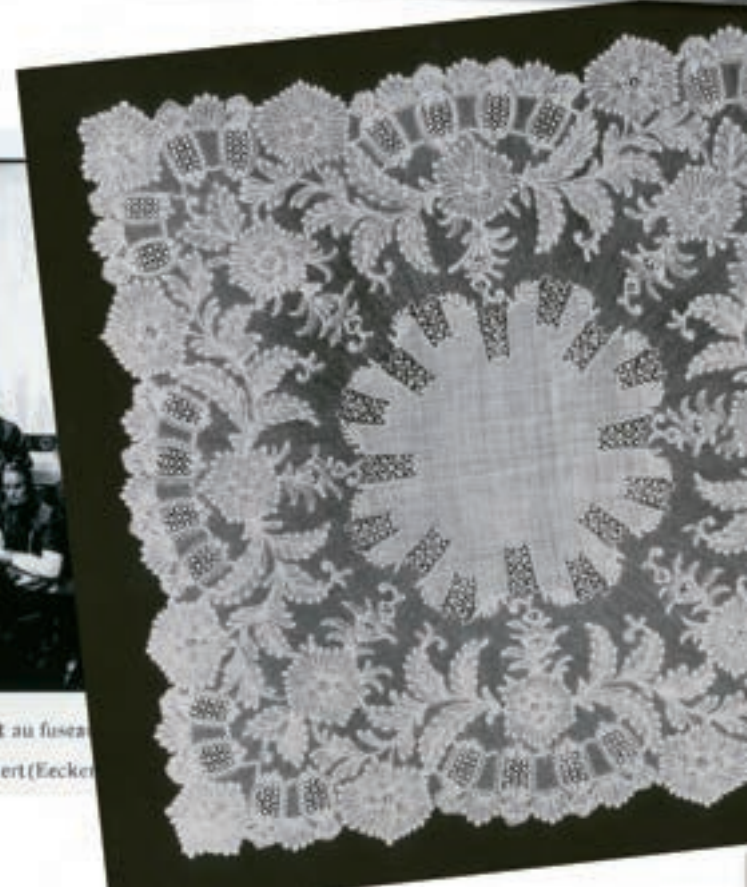
Na de stopzetting van het koekjesfabriek stichtte de familie Vermeulen in 1950 er het rubberbedrijf 'Verdeco'.

De voor die tijd moderne woning rechts was vele jaren de woonst van Albert Eeman, onderwijzer te Kerksken, kunstschilder, filosoof, cultuurmens en enthousiaste levensgenieter!

Les déléguées des Ecoles professionnelles dentellières à l'aiguille et au fuseau
de Mme MINNE-DANSAERT, GRAND PRIX.
Fuseau: Ecole Saint-Gilles, Termonde. | Aiguille: Ecole Ste-Anne, Haeltert (Eckers)

Prentwerk Jenny Minne-Dansaert

Veel prentkaarten tonen ons de vroegere kantuitgevers. De kantnijverheid bereikte haar hoogtepunt in de 19e en 20e eeuw. In 1930 waren er ruim 30 kantuitgevers in onze gemeente en waren er meer dan 1000 thuiswerksters!

Een handboek voor economische aardrijkskunde van A. Destoop uit 1939 vermeldt: *'Het belangrijkste centrum voor het vervaardigen van naaldkant is de streek rond Haaltert'*.

Het voornaamste huis, met grote internationale bekendheid, was dat van Jenny Minne, gesitueerd in het latere koekjesfabriek Sint-Anna. Verscheidene internationale prijzen werden haar toegekend.

Op de wereldtentoonstelling in Parijs in 1900 stelde Jenny Minne een nieuwe naaldkant *'Point d'Eeckent'* voor aan het publiek. Zij ontleende de naam aan het gehucht waar haar kantschool gevestigd was.

Jenny Minne (1844-1909)

De mooie Haaltertse kant

Gekend tot ver buiten 't land

In koninghuizen mag hij tronen

Ook kerkgewaden sierlijk kronen.

Kant gemaakt met naald en draad

Zelf genoemd naar de Eekentstraat

Al die herinneringen zullen blijven bestaan

Want 't jonge volk is er mee begaan.

Mogen hun werken vruchten dragen

En men weer naar Haaltertse kant komt vragen

Dat al die zorgen hun vreugde schenken

Maar ook steeds de pioniers gedenken

Maria De Luyck

Molenstraat Windmolenstraat

De Molenstraat, nu Windmolenstraat is één van de oudste van het dorp: *'in de meulenstrate aldaer men ten molen waert gaet'* (Schepenboek 1572).

In het hoge witte huis woonde Dokter Hendrickx. Hij was huisarts in de dertiger jaren. Er rechtover woonde de familie Deleenheer, kanthandelaars. Raymond Deleenheer was actief in de gemeentepolitiek en was schepen van 1939 tot 1947. Zijn zoon Georges werd burgemeester in 1971 en was tevens de eerste burger-vader van het gefusioneerde Haaltert.

De laatste woning behoorde toe aan kanthandelaar Jan Lauwereys-Avidia Coppens. Het baantje naast de woning die verbinding geeft met de Hoogstraat wordt nog steeds *'Avidia's stretjen'* genoemd.

Windmolen

Teksten uit 1488 vermelden reeds: *'aen den molen upt molenvelt'*.

De molen behoorde in de 18e eeuw toe aan de molenaarsfamilie De Graeve. Naast de molen stond ook een olieslagmolen (*stampkot*). Er werd lijnolie gewonnen uit het veel geteelde lijnzaad gebruikt in de productie van verf.

Tijdens WO I werd de molen ontmanteld. De molenberg werd eveneens afgegraven. De aarde gebruikte men om de vervuilde walput op het Bruulplein te dichten.

De witte statige woning is in de volksmond *'de mazjoor'*.

Eén van de oudste en belangrijkste kanthuizen was familie De Vos, in de volksmond *'Kosterkes'*, in de nabijheid van het huis Minne-Dansaert.

De prachtige opname van kantwerksters, waaronder de vijf zussen De Coster, dateert uit 1905 op *'Kosters hof'* in de Beernhoutstraat.

In 1990 zette Agnes De Vos de activiteiten verder. Een traditie van 145 jaar wordt voortgezet.

Hoogstraat

De belangrijke verkeersweg die het dorp doorkruist, 'de hoogh straete, 1460' is de voornaamste straat in ons dorp. Het was dan ook normaal dat de belangrijke gebouwen daar neergepoot werden, zoals gemeentehuis, school en rijkswacht.

Op het hoogste gedeelte van de Hoogstraat bemerken wij links de verdwenen herberg 'In het Sportpaleis', gebouwd door aannemer Denis Goeman. De gekende Haaltertse sportfiguur en fietsenmaker Constant Van Impe woonde er. Verder bemerken wij de woningen van de families Denis Goeman (in een deel ervan had de eerste tandarts te Haaltert, Gilbert Meeremans, zijn consultaties) en van de familie Gustaaf Welleman die er een beenhouwerij startte die nadien verplaatst werd naar de Stationsstraat. Vervolgens

de fam. Schockaert, fotograaf Jozef De Cock (na WO II) en de bakkerswinkel van fam. Lauwereys, 'Jefken den bakker', waar ook Juffrouw Martha Lauwereys (Iffra Martha) woonde. Zij werd onderwijzeres in de gemeenteschool, medeoprichter en vele jaren boegbeeld van de Openbare Bibliotheek.

De drie heren zijn Domien Temmerman, de jachtwachter van Baron de Sadeleer, zijn kleinzoon Achiël en Evarist Dooremont (*Kattens*).

Rechts staan de zussen Leroy (met witte schort), uitbaatsters van 'café Eendracht' samen met Martha De Smet en Maria Madeleine De Smet, dochter van hoofdonderwijzer René De Smet.

De linkse prentkaart dateert van 1937.

Gemeentelijk Administratief Centrum

Mobilisatie 1939

Hoogstraat

Gemeenteschool

Een prachtige prentkaart van de Hoogstraat met de gemeenteschool.

Juffrouw Avidia Van Gutte heeft weinig aandacht voor de fotograaf en stapt gewoon door met haar leerlingen.

De familie Van Gutte bezat gedurende 30 jaar het monopolie in het gemeentelijk onderwijs. Karel Van Gutte, werd eerste onderwijzer in 1864. Hij huwde met een onderwijzeres uit Opwijk en kreeg 11 kinderen, waarvan er zes de onderwijsopleiding volgden.

Na twaalf jaar politiek krakeel haalde de liberale burgemeester Gustaaf Van Meldert zijn slag thuis en op 24 augustus 1864 werd het schoolgebouw plechtig ingehuldigd. Op zijn (helaas verdwenen) grafmonument stond o.m. gegrift: '1863-Opbouwer der gemeenteschool'. In 1864 waren er reeds 300 leerlingen ingeschreven.

In 1967 werd de gemeenteschool gefusioneerd met het Sint-Maartensinstituut van Aalst. De school verhuisde naar het scholencomplex in de Pluimstraat en de oude gebouwen werden in 1996 gesloopt om plaats te maken voor het gemeentelijk Administratief Centrum (inhuldiging 1998).

Verder staat de eerste rijkswachtkazerne van Haaltert, opgericht in 1902. In 1922 verhuisde de brigade naar de Stationsstraat in de woning van de familie Arents.

Nadien werd het een herberg met 'bollebaan' en fruitwinkel van de familie Scheerlinck (*Mintjen*).

Hoogstraat

De woning voorbij de rijkswacht behoorde toe aan de familie Van den Eynde (*Boëzens*).

Zij waren één van de belangrijke kantuitgevers te Haaltert in het interbellum. De zaak werd voortgezet door Elza Van den Eynde (gehuwd met architect Aimé Van den Driessche) in de Stationsstraat (*Villa Palmyra*) en later overgenomen door haar dochter Monique.

Rechtover de rijkswacht staan de woningen van Julien Van Rampelbergh, in die periode herberg 'Bij Van Rampelbergh' en van zijn broer Odilon, fietshandel.

Hoogstraat

Verdwenen gebouwen

Links was er beenhouwerij en café 'Bij Constant en Josephine Moens' (nu Groenten Thijs). Naast het baantje (Wiesj ze stretjen) woonde de familie Schockaert. Verder huisde familie De Grom (Petj Baron).

In het huisje met trapgevel woonden Delphine De Saedeleer (Finne erlouzje) en haar man Benedictus Sterck. Het was er herberg en kledingzaak. Delphine beklom regelmatig de kerktoeren om het uurwerk (erlouzje) op te winden. Nadien kwam er Louis Claes.

In het volgende huis, nu fam. Scheerlinck, verbleef de Haaltertse kunstschilder Frans Coppens.

Vervolgens zien wij de historische herberg 'In de groene lantaarn', gebouwd ca. 1860. In 1920 woonde er kleermaker Karel Jan De Meyer (Roozekes). Toen was het een 'zondagsherbeg', alleen geopend na de hoogmis. Er werd 'gevogelpikt', gekaart, gebold en op 'de bak' gespeeld. In 1939 kwam er de schoenenzaak 'Mally Shoe' van de familie Remy Mally-Gees, nu nog voortgezet door zoon Luc.

Naast deze herberg zien wij de ververswinkel van Louis De Meyer tot voor kort electro-zaak 'Zanker' van zijn zoon Karel.

Op de onderste prentaart zien wij rechts 'Van Ghijsegem Estaminet'. De waard was huisschilder. Zijn zoon Karel (musicus, met schuilnaam Guido Karels) had er later een muziekhandel en muziekschool De Troubadour. Ernaast woonde Emiel Redant, nu de meubelzaak Redant. Ook de volgende woningen behoorden toe aan de familie Redant, Mieken Redant en eraast drukker en uitgeverij Alfons Redant.

De trapkes op

De statige woning met witte gevel staat er nog steeds. Rond de eeuwwisseling vestigde secretaris Eduard Scheerlink (°Kerksken) er zich. Hij was gehuwd met Julie Redant en was voorheen *'onderpostmeester bij de landelijke brievenpost'*. Zijn zoon Jozef volgde hem op.

Later kwam er de nu verdwenen herberg *'In de trapkes op'*.

Het kleine witte huisje op de prentkaart was van de familie Redant, nu fotografie Chris Redant.

Gemeentehuis

Vóór 1900 vergaderde de gemeenteraad in de herberg *'Het Kanton'* op de Hoogstraat. Blijkbaar verliep dit niet steeds volgens het boekje en men besliste te vergaderen *'gansch afzonderlijk en verwijderd van het drankhuys'*.

In 1902 werd het nieuwe gemeentehuis ingehuldigd. Het was de blikvanger van de Hoogstraat. In 1970 bleek het onvoldoende functioneel en werden de gemeentelijke diensten overgebracht naar gebouwen op het Sint-Gorikplein. Het gemeentehuis werd een minicultureel centrum. Doch in 1976 besloot de toenmalige gemeenteraad het gebouw te verkopen. Luttele tijd nadien werd één van de mooiste gebouwen van onze gemeente gesloopt.

Bemerkt ook de openbare waterpomp naast het gebouw die geplaatst werd aan de woning van familie De Schrijver (*Titjapoes*).

Een droevige getuigenis...

70 jaar lang het tehuis zijn van de gemeente Haaltert, kruipt niet in je kouwe kleren; al je stenen raken erop ingesteld en als dan ineens de laatste kast van tegen je structuur gehaald wordt, sta je wel eens raar te kijken.

Men zegt dat ik te weinig ruimte had voor deze moderne tijd. Dat zal dan wel. Zonder de in- en uitlopende mensen, zonder de gekozene van het volk, voel ik mij onvolledig geleefd. Het is als een strand zonder zilte zeelucht of een concert van een orkest dat alle ondersteunende instrumenten heeft weggelaten.

Zal ik ooit nog een trouwpartij meemaken? Zouden mijn nieuwe eigenaars oog hebben voor mijn enig uitgebouwde buitenkant? Helaas...

(Uit: Aalsters Magazine, 1976)

Hoogstraat

In de Muziekzaal

Voor en na WO II was deze gekende herberg 'In de muziekzaal bij wed. Iliano', de vaste stek van de muziekmaatschappij 'De Jonge Kunstminnaars'. Er was eveneens een uitstalraam van de meubelmakerij Jozef Van Impe. Na de dood van haar echtgenoot hield zij de herberg open samen met haar dochter Clementine. Het gebouw werd gesloopt in 1957. Naast de herberg was er café 'Het Kanton'.

Op de prentkaart links onderaan zien wij het huisje geprangd tussen het gemeentehuis en de smederij Remy Baeten. Het werd aangekocht door de gemeente en deed dienst als lokaal voor de veldwachter en er was eveneens een cel voor diegenen die het soms te bont maakten.

Statiestraat

Aan de lichten

Links staat het voormalig postkantoor, dat in 1982 vervangen werd door een modern gebouw in de Achterstraat.

Het gebouw kreeg een nieuwe bestemming als feestzaal 'Ter oude poste'.

Ernaast en er rechtover de statige herenhuizen van de gebroeders Cyriel (l) en Clement Van den Bruelle (r), beiden kanthandelaars. De woning naast het postkantoor werd een juwelierszaak van Willy Van den Bruelle (Vaney).

In de volgende woning rechts woonde 'Nele Marieken' die een kruidenierswinkeltje runde samen met haar broer 'Nelens Oscar' de man die vele jaren de doden naar hun laatste rustplaats begeleidde met de 'corbillard' van begrafenisonderneemer Cyrille Bael.

In de periode van burgemeester Van Meldert, einde 19e eeuw, woonde er de gemeentesecretaris Frans Reynaert.

De kerktoeren priemend boven de woning van de familie Lodewijk Baron de Sadeleer, nu eigendom van Dr. Goossens.

Deze zwartwit foto's behoren tot een mooie reeks gemaakt door een onbekende fotograaf en zijn afgedrukt op het luxe veloursfotopapier van Gevaert. Zie verder foto's van de pastorie op p. 73 en op p. 81 van het warandehuis.

Stationsstraat

De Rijkswachtkazerne

De riante woning waar de Haaltertse rijkswachtbrigade in verbleef werd gebouwd door de familie Arents en behoorde toe aan Camille en Jozef Arents, beide priesters. Uiterst rechts zien wij de nu nog bestaande gebouwen van brandstoffenhandel De Graeve.

De verkoop van de woning aan het 'Ministerie van Openbare Werken' werd geregistreerd op 29 april 1921. Ze werd omgevormd tot verblijf van de manschappen met hun gezin. In de bloeiperiode (50er jaren) was er één brigadecommandant (August Hosdey), twee keurgegradueerden en acht manschappen.

't Stampkot

Foto onderaan is de olieslagerij van Bernardus De Loose en Albertina Van den Bruelle, in de volksmond 't Stampkot' genoemd op de hoek van de Stationsstraat en de Diepeweg. In 1896 werd het eigendom van Pius Boeykens. Zijn zoon Antoon zette de molenaarsactiviteiten verder. Na 'Boeikes Toonen' werd Omer Roelandt de nieuwe eigenaar. Hij transformeerde het in 1963 tot garage 'Racing' met Jozef Baeyens als uitbater. In 2009 ging het historische gebouw tegen de vlakte.

Er tegenover zien wij de vroegere herberg 'In de dry gecroonden' van Franciscus De Loose (Sisseloeësens). Dit was het lokaal van 'de Sinco', één van de twee Haaltertse voetbalteams vóór WO II.

Een opname uit 1914, na de 'Réquisition des chevaux' door de bezetter.

Stationsstraat

Einde 19e eeuw tot na WO I was het gedeelte Dreefstraat-Stationsstraat (richting station) een bedrijvige site. De familie Emilius Vercruysse-Maria Celina Van Landuyt (*Kwispels*) runde er een houthandel. Vader Vercruysse was eveneens koster en woonde rechtover de mooie woning van Felix Muylaert (*witte Felix*) die gehuwd was met zijn dochter Elvire Vercruyssen.

Felix zette de houthandel verder tot ca. 1930.

Ook in het walenland breidde hij zijn houtactiviteiten uit, meer bepaald in Virton, waar hij overleed op 11 februari 1944.

Na WO II werd het goed verkocht aan de familie Wellemann (vleesindustrie) en sinds 2000 verwierf de familie De Pauw-Bael het herenhuis.

In 1934 werden ernaast de woningen van de families Albert Troch-Redant, Gilbert Redant-Van Ghijsegem en Cyriel Van Landuyt-Redant gebouwd.

Stationsstraat

'Meneer Arseen'

Een weinig verder staat de villa van Arseen Lauweys-Alice Van de Velde.

'Meneer Arseen', zoals hij genoemd werd, was kant-handelaar.

Er kwamen vijf kinderen en één ervan, Madeleine, huwde met de gerenommeerde kunstschilder Frans Coppens (°Haaltert, 1895)

Het pand is nu eigendom van de fam. De Sloover-Van Impe.

Kanthuizen

Vlak bij het station woonden twee kanthandelaars. Links, richting Haaltert, was er J. Conruyt-Droesbeke, waar een gelegenhedsdemonstratie gebeurt op het voetpad.

Er rechtover was er 'Maison G. Bienaimé, desinateur, Dentelles, broderies'. Wij bemerken eveneens een gedeelte van de afspanning 'In den Graaf van Vlaanderen'.

De gestapelde vaatjes zijn vistonnetjes van het ernaast gesitueerd 'haringkot' van de familie Cardon.

In de Stationsstraat staan enkele statige herenhuizen, gebouwd in het begin van de 20e eeuw. Deze straat, eertijds 'de heerwech van Aelst naer Gheersberghe', doorklieft het dorp en is een deel van de provinciale baan Aalst-Geraardsbergen

Stationsstraat Demade RVT St.-Anna

Het rustoord Sint-Anna in de Stationsstraat, voorheen 'Maison de cure du Dr. Demade, sérothérapie, cure d'air, de repos et de convalescence' wordt in de volksmond nog steeds 'de made' genoemd. Het is een complex dat opgetrokken werd ca. 1900 door de Brusselse geneesheer dokter Pol Demade (°Komen, 1863 en + Elsene, 1936).

Om hem eigen te maken met de Vlaamse aard stuurden zijn ouders hem naar het Klein Seminarie te Roeselare, waar hij samen studeerde met Hugo Verriest en Albrecht Rodenbach. Door zijn gebrekkige kennis van het Nederlands verliet hij Roeselare en studeerde verder in Kortrijk. Zijn doktersdiploma behaalde hij in Leuven.

De dokter zelf woonde in het aangrenzende gebouw, opgetrokken in 1860 door notaris Arents, nu eigendom van de familie Coppens.

Hij stopte zijn activiteiten in 1919 en het rustoord werd overgenomen door de zusters Augustinessen van het hospitaal te Aalst.

Weinig Haaltenaren waren op de hoogte van zijn activiteiten. Hij was niet alleen een gewaardeerd geneesheer tegen zenuwziekten, maar ook bekwaam journalist en publicist van verscheidene artikels.

Hij had echter geen contact met onze gemeenschap en toch toonde hij interesse voor het politieke gebeuren in de regio. Toen de pesterijen tegenover priester Daens begonnen, o.m. met het verbod om nog mis te mogen lezen in de kapel van het Aalsters hospitaal, koos hij resoluut de zijde van Daens en kloeg de toestand aan in een scherp artikel, in het Brusselse blad 'La Justice Sociale' van 22 december 1895. Naar het voorbeeld van Daens stichtte hij in Luik een partij 'Le socialisme chrétien', wat door het Luikse episcopaat niet geapprecieerd werd. Zelfs de Aalsterse kranten (Land van Aalst, Klokke Roeland en Denderland) die het artikel publiceerden werden schuldig bevonden.

De eerste kostgangers, voornamelijk uit het Brusselse namen in 1920 hun intrek en een jaar later herbergde de villa acht patiënten.

In 1930 waren er een 30-tal kamers beschikbaar voor meestal kapitaalkrachtige patiënten.

Het is geweten dat bij het overlijden van een Italiaanse patiënte een treinwagon werd ingericht als rouwkapel om het stoffelijk overschot te vervoeren naar Brussel.

In 1932 werd de kapel gebouwd. De capaciteit van het tehuis was toen ca. 40 personen.

Onder impuls van de Haaltertse religieuze zuster Alberta (Julia Meganck, 's Gravenkerselaar °1906) werd de wooncapaciteit uitgebreid. Een belangrijke verbouwing gebeurde in 1978. Vandaag de dag is het een volledig vernieuwd complex dat een comfortabel verblijf biedt aan ca. 90 patiënten.

Dr. Demade in zijn studeerkamer

Stationsplein

De Stationsstraat gezien richting Haaltert.

Links zien wij de likeurstokerij 'De Ster' van de familie Dierickx.

Rechts de herberg die destijds van in de vroege uurtjes vertier verschafte aan de vele pendelaars die naar Brussel spoorden. Een bepaalde periode werden er bootbiljetten voor Canada en Amerika afgeleverd.

Ninovestraat

Onderaan rechts een mooie prentkaart van de overweg in de Ninovestraat.

Vlakbij de overweg was er een volkscafé bij de familie De Pelsemaeker (*be Spreitj*). Bij gesloten overweglieten de boeren hun kar voor de slagbomen staan en gingen gewoon een pint drinken!

Marmerfabriek

Vlakbij het station was er ook een marmerfabriek (*Marbreries et Scieries de Haeltert, fabrication de tout genre pour le pays et l'étranger*). In de volksmond 'de stiejenkapperouë'. De fabriek was eigendom van een Italiaanse familie Raffo. Er werkten ca. 40 werknemers.

Station Haaltert

Station

In 1868 werd het gebouw van het station op de lijn Kortrijk-Brussel ingehuldigd. Het werd een weldaad voor de vele pendelaars uit onze regio die naar Brussel spoorden.

Bemerk op de achtergrond links de woning van de familie Baeyens (café en de werkhuizen firma Huba) in de 50'er jaren een bloeiende onderneming met ruim 40 werknemers. Er werden landbouwmachines en later tuinmeubelen geproduceerd.

Ernest Baeyens installeerde eveneens een weegbrug aan het station voor het wegen van dieren en landbouwproducten.

De gebouwen verdwenen in 2010.

'Gevaarlijke nijverheidsgestichten'

Keren wij terug naar het centrum.

Een opname van twee van de vijf gevaarlijke en ongezonde 'Nijverheidsgestichten' die Haaltert 'rijk' was einde 19e eeuw.

Statijnstraat *Aan de lichten*

- Bierbrouwerij 'De Boomgaard',
Dorp bij gebroeders de Sadeleer,
- Suikerfabriek met stoomketel,
Dorp bij Amédé Allemand
- Maalderij-Olieslagerij,
Steenweg bij kinderen De Loose
- Olieslagersmolen, *dorp bij Domien De Graeve*
- Kareelsteenbakkerij,
Ede bij Van Waeyenbergh.

Op de achtergrond zien wij de schouw van brouwerij 'De Boomgaard'.

Op de voorgrond staat de schouw van de cichorei-branderij 'Pee-kot' van Amedée Allemand, uitgebaat door zijn kinderen Valeer en Maria en in de 50'er jaren door Victor De Meyer. In 1956 ging alles, schoorsteen inclusief, onder de slopershamer.

De Placj

De pastorie

De huidige pastorie of 'curenhuys' werd gebouwd in 1784 onder pastoor Jozef van Overschelden. De laatste grondige restauratie gebeurde in 1997.

De bakstenen omheiningmuur met hek en typisch kapelletje met beeldje van de Heilige Gorik, patroonheilige van de parochiekerk, verdween in 1962.

De Plesj Sint-Goriksplein

Twee mooie opnamen van het dorpssplein (nu Sint-Gorikplein).

Op de foto genomen gezien van de Bruulstraat was de eerste woning links op de hoek sinds 1929 de *'Estaminet bij Valère Allemant'*, tevens duivenlokaal.

Ernaast de herberg *'Gaspard De Meyer-Janssens'* die stopte ca. 1925. De volgende estaminet was *'De kleine puit'* van de familie Octaaf Van den Berghe-Van Hoorebeke. Tot 1906 was er ook de zeer gekende herberg *'Het commissariaat'* bij Benedictus Van Landuyt.

Hogerop was er de kledingzaak van Petrus De Bruyn-Henriette Praet en vervolgens de beenhouwerij van de familie Jozef Roelandt-Maria Odilla Redant (*Nelens Zjef*).

Kaatslutte (opname uit 1916)

Vorige eeuw was het kaatsspel nog één van de meest bijgewoonde sportmanifestaties. *'De plesj'* was het uitgelezen terrein voor een kaatswedstrijd.

Deze sporttak werd reeds beoefend in 1660. Rekeningen vermelden *'Joos de Clercq die de silveren bolle offerden met vier paer hantschoenen aen Onse Lieve Vrouwe'*.

Opeisen van de paarden in 1914

In dit huis was gedurende WO I de Duitse Commandatur gevestigd.

De laatste woning (nu café) was de kanthandel van 'Mademoiselle Lauwereys', later de juwelierszaken van families De Moor en Frans De Backer.

Een tweede prentkaart (r) vanaf de Kerkstraat (Krebbe) is enkele jaren vroeger genomen (ca. 1910).

Vooraan staat Poxina Allemant met Iréne en Frans Redant voor de woning van de onderwijzersfamilie Van Gutte (nadien beenhouwerij Paul en Jos Roelandt, nu apotheek Leen Van der Burght).

Langs de Bruulstraat staat de historische hoeve van de familie Arents. De ongehuwde dochter Mathilde (Matilarens) bleef als laatste op het hof.

In 1930 ging de eigendom onder de hamer en het goed kwam in het bezit van de parochie (nu 'Deknale werken'). Onder impuls van pastoor Van der Mijnsbrugge en met de hulp van de gemeenschap kwam er een herberg en kreeg de naam 'Volkskring De Vrede Sint-Gorik'. De eerste kastelein was de toenmalige suisse (de zwisj), Jozef Volckaert. Na hem kwamen Marcel Gees in 1945, Marcel de Meyer in 1958. In 1963 zwaai-de Alberta er de scepter. De historische herberg was het speelterrein van de in 1964 gestichte 'Patrobolders'.

In 1937 werd een toneelzaal gebouwd (de patronaasj). Met de teloorgang van de plaatselijke toneelgroepen die de zaal gebruikten, stichtte onderpastoor Van Poel er een jeugdhuis 'Jevo'.

De zaal werd gesloopt, nu rest er alleen nog de 'roem-rijke' herberg 'De groene poorte'.

Mobilisatie 1939

Het hoekhuis links was eertijds de smederij van Remy Baetens (*Smesj Remy*). Tot ca. 1925 kwamen de boeren er met hun paarden voor het plaatsen van hoeven. Omstreeks 1950 stopten de smeedactiviteiten en werd het een winkel. De zaak werd voortgezet door zijn zoons en later door zijn kleinzoon Michel die het '*De IJzermijn*' doopte. Ernaast was er eveneens een winkel van ijzerwaren bij Louis Baetens.

Verder woonde de ex-burgemeester Arthur Van der Burght (*Fortens Tirken*, het woonhuis was vroeger herberg *Het Fort*) en Van Cauwenbergh (bierhandel *Krollen Bèr*).

Rechts was er de herberg van Charles Mertens (*Sjalen frinket*), een loodgieter die eveneens vorken en lepels vertinde, ernaast de beenhouwerij Lodewijk Van Waeyenberg (*'t Jovenissen*).

Op de achtergrond het mooie warandehuis van Baron de Sadeleer, nu gemeentelijk patrimonium.

De Plebsj De krebbe

Een mooie prentkaart in 'de krebbe' met het gezin van drukker en uitgever van de kaarten, Alphons Redant.

De prentkaart hieronder genomen vanaf het Dorp zien wij in de achtergrond de woning van Dr Lode-wijk Van Londersele (+ Haaltert 1921), voorzitter van de Kerkraad en ere-lid van 'De Jonge Kunstminnaars'. Het eerste huis rechts was destijds de estaminet 'De Winne-Illiano', nadien kwam er een winkel en werd het 'Braars Martha en Braars Tier'. Het café werd nog een periode gehouden door fanfarespeler Leon Van der Niepen en Palmyra Braem. In een zaaltje achteraan was er de eerste zondagontspanning van de KAJ.

Bemerk de lantaarnhouder aan het hoekhuis.

*Drie opnamen uit het dakvenster van de
kosterwoning in de Bruulstraat*

HAALTERT

Sint-Gorikse Dekenale kerk Sint-Gorik

De eerste kerk werd gebouwd omstreeks 1046 en was de zetel van het *'Collegiaal Kapittel van Haaltert'*. Het gotisch gebouw werd verwoest door *'het hemelsch vuer, den 13 february 1869'*.

In 1870 werd een aanvang genomen met de bouw van een nieuwe kerk in neogotische stijl door de Gentse architecten Ferdinand en Modest de Noyette.

Het meubilair en de predikstoel werden vervaardigd door de firma Lippens uit Gent.

Er hangen twee merkwaardige schilderijen: *'De marteldood van de H. Laurentius'* van Jan van Cleef, aangekocht in 1686 en een kopij van *'Bedevaarders naar O.-L.-Vr. van Loreto van Caravaggio'*, waarvan het origineel hangt in de kerk van Sint Augustino te Rome. Dit prachtige werk is een gift van Haaltenaar E.H. Jozef De Rouck, pastoor op rust van Baardegem.

Tot 1971 handhaafde *'suisse'* Jozef Volckaert de orde in de kerk tijdens de diensten én was voorganger bij de jaarlijkse processies. Er waren twee processies, *'de grote'* en *'de kleine'*. Bij die gelegenheid werden alle wijkkapellen op de rondgang mooi versierd en werd er een korte bidstonde gehouden.

BEWYS VAN AENGIFTE OM TE BROUWEN.

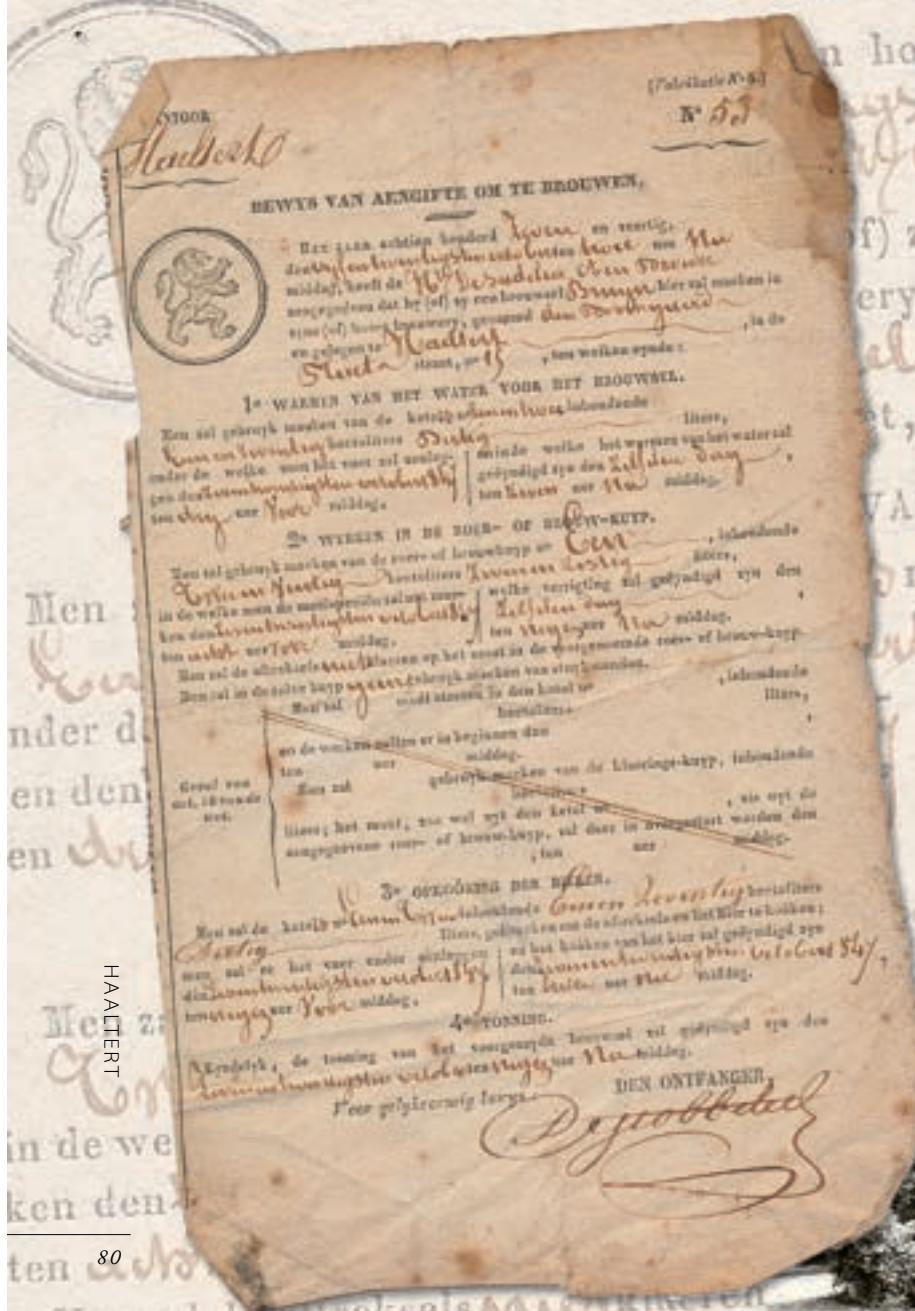
'Brouwerij 'De Boomgaard'

Dominique de Sadeleer stichtte in 1833 de brouwerij (huidige Bib), maar het waren zijn twee zonen, Constant en Jaak die de activiteiten leidden. Tijdens WO I werd de brouwerij ontmanteld.

Het bijhorende 'Warande huis' bouwde men ca. 1850.

De gemeente kocht in 1974 het domein. Op 23 mei 1975 werd het feestelijk opengesteld voor het publiek.

Legendarisch zijn de jaarlijkse naoorlogse 'Vlaamse kermis-sen' in de Warande georganiseerd door de muziekmaatschappij en de voetbalclub Racing Haaltert.

HAALTERT

De Warandsej

Warandegebouw

Het Warandegebouw was de residentiewoning van de familie Baron de Sadeleer. Eén van de nazaten Lodewijk baron de Sadeleer, werd volksvertegenwoordiger in 1882 voor de Katholieke partij, in de periode van priester Daens en Charles Woeste. Nadien werd hij kamervoorzitter, Senator, Minister van Staat en lid van de Kroonraad ten tijde van koning Albert I. De Kroonraad bereidde het antwoord voor op het Duitse ultimatum in 1914. De broer van Lodewijk, Emile, omgordde de burgemeesterssjerp van 1884 tot 1919. De zoon van Lodewijk, Paul, werd de laatste burgemeester van de familie van 1938 tot 1961.

De lokalen worden nu ingenomen door de muziekacademie, het WO II-museum en het documentatiecentrum van de Heemkundige Kring.

In de 70'er jaren werd de brouwerij omgevormd tot jeugdlokaal (*de garage*) en tentoonstellingsruimte. Sinds de fusie werd het ook de raadszaal van de nieuwe gemeenteraad en dit tot onze raadsleden een moderner onderkomen vonden in het Administratief centrum op de Hoogstraat. Nu is er de bibliotheek gevestigd.

De Brulstraat

De Brul- of Bruulstraat loopt hellend naar het eertijds romantische Bruulplein (*den Briel*).

Vooraan links is de winkel van Georgine Heyman (*Snoekes Zjorgine*) waar alles in verband met naaiactiviteiten verkrijgbaar was.

Bemerkt ook het reclameplaatje boven de ingangdeur van de 'White Star Line'. Voor WO II begon hier voor vele emigranten het grote avontuur met de boeking van de biljetten voor de grote trip naar Amerika en Canada.

Boekingskantoren in Denderhoutem en in Haaltert, leverden honderden bootbiljetten voor de avontuurlijke reis.

Rechts is het woonhuis van de familie Roger Roelants-De Brouwer, kanthandelaars. Dit was tevens het woonhuis van priester-heemkundige Jozef De Brouwer.

Na een aantal jaren het agentschap van het Gemeentekrediet geherbergd te hebben heeft het vandaag de dag een culturele functie. Het werd het Haalterts bezoekerscentrum (HaBe) met een toeristisch infopunt en tentoonstellingsruimten.

Verder merken wij de verdwenen woningen van de onderpastoors.

De Bruul- en Pluimstraat

Het klooster

Aan het einde van de 19e eeuw werden het klooster, school en ouderlingengesticht gebouwd en kwamen de Zusters van Sint-Franciscus van Oprekkel zich hier vestigen. Zij zorgden voor de ouderlingen en ook voor weeskinderen die hier geplaatst werden.

Het oude klooster werd gesloopt midden de 80'er jaren en vervangen door het huidige moderne complex. Er is plaats voor ongeveer 80 kostgangers.

De scholen

Het grote gebouw dat lange tijd de Bruulstraat kenmerkte was het ouderlingengesticht Sint-Jozef en de erbij horende lagere meisjesschool.

Na WO II kwam er naast de kleuter- en lagere school een 'Huishoudschool' die later omgevormd werd tot 'Sociaal Technische School' en van 1964 tot 1998 uiteindelijk een 'Handelschool' werd.

De kleuter- en lagere school heet nu 'Sint-Gorik'.

De *Briel* Bruulstraat

De hoeve pal tegenover het klooster was de woning van burgemeester (*Peke Coppens*) Petrus Coppens (1916-1918) en het geboortehuis van kunstschilder Frans Coppens.

Aan de straatgevel hing een historisch kruisbeeld als herdenking van een tragisch jachtongeval in 1753, waarbij de 14-jarige Andries Coppens het leven liet. Het kruis wordt bewaard door de familie Van Impe. Binnen afzienbare tijd komt er een wooncomplex.

Den Brulplein

De Kloet

Een eeuw geleden kon 'den Briel' niet alleen pochen met een fraaie kapel en een romantische Walput, maar een ander legendarisch 'monument' sierde dit plein: 'In de kloet'. 'De Kloet' was niet alleen een herberg, maar ook bakkerij en specerijwinkeltje.

Sinds 1779 bij de telling 'der herbergen en andere bescheiden in de 17e en 18e eeuw' werd er melding gemaakt van een herberg, genaamd 'In de kloet' en gerund door Jan Baptist Ruyssinck.

Met het overlijden van Jozef Ruyssinck (Zjefken outj de kloet) in 1936, stopte de 'kloetactiviteiten' en het ge-

bouw werd gesloopt. De familie bouwde twee woningen op het perceel en in één ervan zit boven de deur een siersteen met de afbeelding van een 'kloet' (dialect voor klomp) en het jaartal 1937.

Kant te Haaltert

Haaltert werd terecht 'Kantwerkstergemeente' genoemd. In het interbellum waren er ruim 30 kantwerkuitgevers die honderden kantwerksters tewerkstelden.

Het witte gebouw, links op de afbeelding is de woning van 'Haaltert-Dentelles de la maison Charles Lauwereys-Bettens, Rue du Brul-Belgique'.

Naast de kantactiviteiten was Charles Lauwereys eveneens burgemeester in de periode 1921-1938.

Er was eens...de romantische Walput

In 1570 werd er reeds melding gemaakt van 'de lindenput' op den Bruul. In een Schepenboek van 1635 noteerde men Werput (*partije inde hofstede binnen Haaltert inden Bruel, west de werput*). Later werd het 'de Wijput' (weideput) in het Haaltertse dialect 'wèjepit of wouëpit'. Omstreeks 1900 kwam de naam 'Walput' in voege, misschien door de auteur van het liedje?

De Walput, zoals hij postuum nog wordt genoemd, was voor deze wijk van kapitaal belang.

In zijn water werd sinds vele jaren het vlas groot en de wasslag gedaan en bij brand was het een hulp bij het bluswerk.

Bij strenge winters 'sleerde' de jeugd over het ijs.

Geweten is ook dat de herbergiers van 'bij Esters' en 'In de Kloet' er zorgden voor lommerrijke terrasjes 'onder de linden en tussen het groen'.

Onder de bomen werd er gekeuveld, gekaart, gedronken, gezongen, gedanst, gevrijd en gevochten. Kortom 'den Briel' dat was de Walput.

Helaas, de vier oorlogsjaren vergden hun tol, de put lag er verwaarloosd bij en hij diende gedicht te worden. En zo geschiedde, de Molenberg, in de Windmolenstraat, die tot WO I een windmolen had getorst werd door een 50-tal werklieden afgegraven en met de boerenkar over de hobbelige kasseidestenen van de hellende Bruulstraat vervoerd. De walput werd gedicht. Het betekende helaas ook de teloorgang van het Bruulse troetel- en zorgenkind: de nog vaak bezongen Walput.

Den Bruulplein

Het toponiem Bruul

Het toponiem 'Bruul', 'Bruel, Brul en Briel' is zeer oud. Het is afgeleid van het Keltische woord 'brogilo' wat 'gemeenteweide, ingesloten plaats, poel, betekent.

Kapel H. Jozef

Gebouwd door de buurtgemeenschap onder impuls van pastoor Eugene De Pessemier

Hij noteerde in zijn Liber memoriales:

'1902: Op den Brul, aan den put is eene kapel opgericht ter ere van den Heiligen Jozef.

Die kapel is daar gekomen uit giften van den eenen en den anderen, eensdeels om aan den wijk ook eene kapel te bezorgen en ook om tijdens de processie van O.-L.-Vrouw Hemelvaart, eenen rustaltaar aan het Helig Sakrament te verschaffen.'

Elk jaar op 19 maart n.a.v. de feestdag van de H. Jozef waren er bidstonden voor de burens en de scholen.

Een mooie getuigenis is de opname met de schoolkinderen. Met de dreigende oorlogssituatie aan de horizon werden door de bevolking en de schoolgaande jeugd bidstonden gehouden voor de vrede.

Een recente restauratie gebeurde in 2002 op initiatief van de Heemkundige Kring en het Bruulcomité.

Een fraai bronzen beeld 'de reisleidster' van Dirk De Keyser, siert het eens zo romantische plein.

Ten Station Ede

'Ten Heede', dat uiteindelijk Ede werd, wat zoveel betekent als *'onvruchtbare streek'*, is één van de grote gehuchten van Haaltert, waar merkwaardig genoeg een heel ander dialect gesproken wordt.

In 1894 was er een *'halt'* met een paar houten barakken die dienst deden als station.

De *'Dienst Exploitatie'* mocht in Ede biljetten afleveren voor 2e en 3e klas, maar niet voor 1ste klas! Verzending van bagage van en naar Ede, was eveneens onmogelijk.

Door de tussenkomsten van onze toenmalige politieke vertegenwoordigers, o.a. Daens en de Haaltertse volksvertegenwoordiger Lodewijk de Sadeleer, besliste men een volwaardig station te bouwen. In 1908 begonnen de onteigeningen, en luttele tijd nadien kon Haaltert prat gaan op twee (voor die tijd) moderne stationsgebouwen. In de 50'er jaren verwerkten zij samen enkele duizenden reizigers per dag.

Aan het station in Ede met links de aloude herberg *'In den vrede, bij tamboer'*, lange tijd gerund door de familie De Schutter. Eén van de voorzaten was tamboer bij de plaatselijke fanfare *'De Vrede'* die later van naam veranderde en als *'De Verenigde Vrienden'* door de straten trok. Deze fanfare was de voorloper van de later opgerichte muziekmaatschappij *'De Jonge Kunstminnaars'*.

Rechts staat de hoeve van de familie De Loof. Emiel De Loof was mulder in Woubrechtgem, huwde en vestigde zich in Ede. Zijn dochter Maria poseert fier met haar jonge spruit.

HAALTERT

Topmolen

De molen wordt reeds vermeld in de 15e eeuw 'aen den molen upt molenvelt' (Wezenboek 1488).

Deze molen behoorde toe in de 18e eeuw aan de molenaarsfamilie De Graeve. Naast de molen stond ook een olieslagersmolen 'stampkot'. Er werd lijnolie gewonnen uit het veel geteelde lijnzaad.

Tijdens WO I werd de molen ontmanteld. De molenberg werd eveneens afgegraven. De aarde gebruikte men om de vervuilde walput op het Bruulplein te dichten.

Een tweede (stenen) windmolen, 'de topmolen' was er zeker vóór 1770 in 's Gravenkerselaar.

De wieken verdwenen in 1935 en er werd een mechanische installatie geïnstalleerd. De molen bleef actief tot ca. 1945. In 1998 werd op een onorthodoxe manier de stenen romp gesloopt.

*Onderwijzer Langelet in 1925 met zijn klas aan de nog intacte topmolen.
Zittend, uiterst rechts, Gilbert Redant
(onderwijzer, auteur, musicus en dialectkenner).*

Houtmarkt

O.-L.-Vrouw van Bijstand

De kerkhofkapel

Maire Mathias de Ruddere schonk de kapel en omliggende grond in 1821 aan het 'Bureau van Weldadigheid' met als voorwaarde *'de capelle nooyt te laten vervallen of verslegten maer ter contrarie dezelve tot haere conservatie wel en behoorlijk te onderhouden'*.

De kapel is een laat-gotisch gebouw uit 1703 en is toegewijd aan O.L.Vrouw van Bijstand. In een vroegere vermelding staat eveneens *'Onze Lieve Vrouw ghe-naempt ter Heyden'*.

Het 250-jarig bestaan werd met grote luister gevierd in 1953.

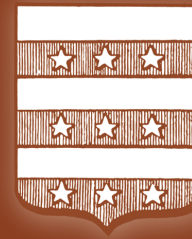
Een laatste grondige restauratie van het sinds 1948 beschermde gebouw gebeurde in 1984. Toen was er commotie voor de gebruikte roze kleur op het bouwwerk. Het was een beslissing van *'Monumenten en Landschappen'* en daartegen was er geen verhaal.

Het kerkhof omheen de kapel kwam er in 1870.

vroeger & *nu*
Heldergem

Sinds 1096, het jaar waarin de bisschop van Kamerijk de altaarrechten van Heldergem schonk aan de abdij van Geraardsbergen, stond de vroegere kerk op het Oud Dorp. Vele eeuwen was die plaats het centrum van 'Heldringhem', de bevolking huisde rond het kerkgebouw. De nog bestaande kalvaar, een deel van het oorspronkelijke kerkhof bevindt zich op de plaats van het altaar. In 1500 waren er ca. 170 inwoners en in 1800 ca. 450.

In 1862 werd de huidige kerk, t.e.v. de Heilige Aman-

Oud Dorp

dus gebouwd. In de kerkmuur zijn er nissen met de levensloop van de Heilige Cornelis; elk jaar met Pinksteren zakte een grote massa af naar Heldergem.

Op het Oud Dorp staat nog de aloude herberg 'De gouden koterhaak' (koterhaak: dialect voor pook). Achter de herberg zien wij een gedeelte van het oudste gebouw van het dorp (1769) van de familie Camiel Maesschalck-Temmerman. Blijkbaar was dit eertijds een belangrijk gebouw, waarschijnlijk het eerste gemeentehuis, met 'cachot'? Merkwaardig is de fraaie muurschildering op de schouw.

Rechts staat de vroegere woning van Felix Allaer en Maria Elodia Van de Velde, nu handelszaak Frank Vijverman-Meert.

Oud Darn De kalvaar

Calvarie is het uit het Latijn afgeleide woord voor een symbolische voorstelling van de kruisiging van Christus op de berg Golgotha.

De nog steeds bestaande kalvaar werd gebouwd in 1838 en is een gedeelte van het vroegere kerkhof.

Het gebouwtje kwam er dankzij een gift van een godvruchtige dame uit Aaigem, Albertina Van Keymeulen, per testament neergelegd bij notaris Sebastiaen De Vuyst te Borsbeke. Het was een stimulans om de bezoekers aan te sporen te bidden voor hun overledenen bij een kerkhofbezoek.

Heldergemstraat

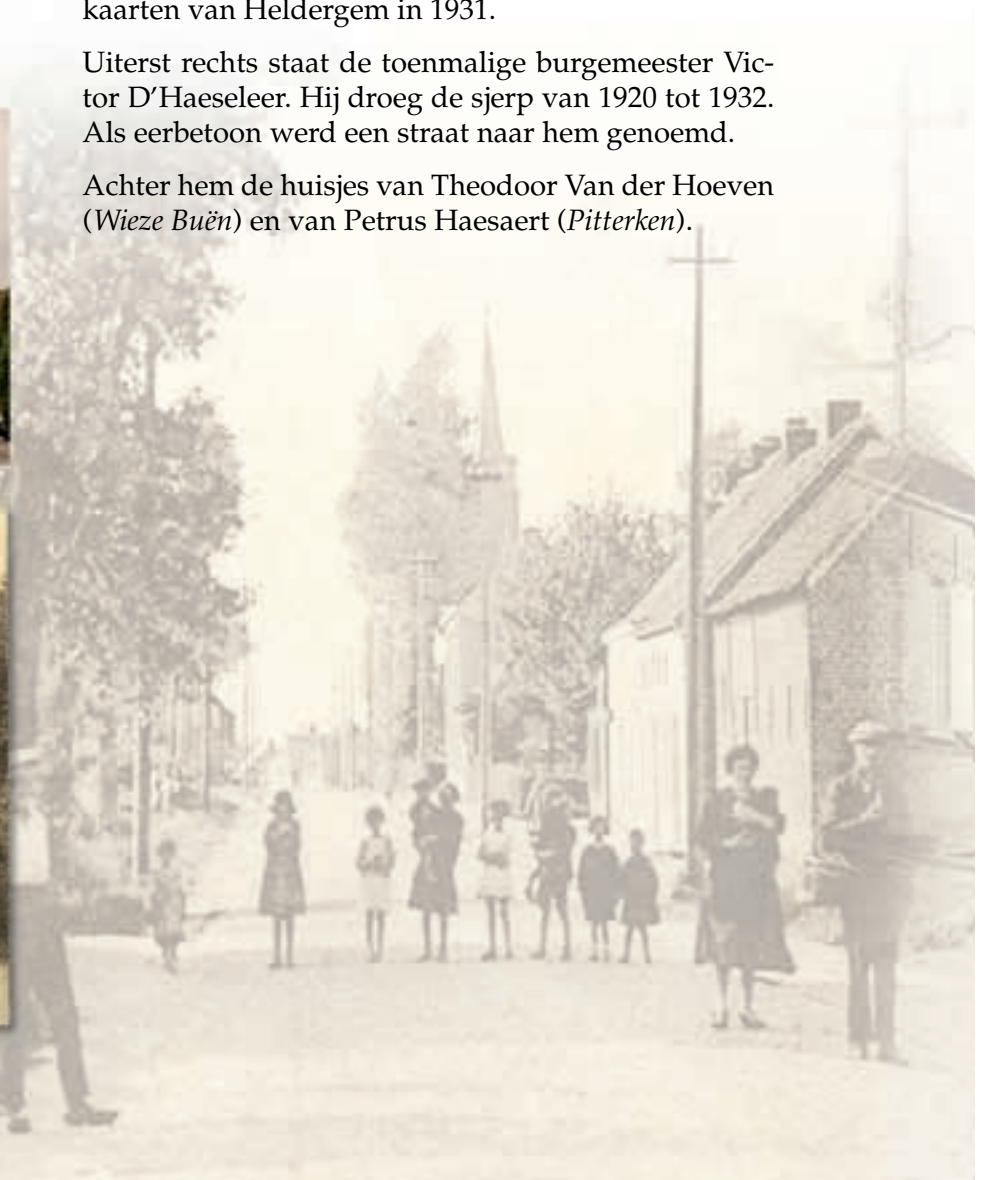
Driesstraat

Veel toponiemen kregen de benaming 'dries' mee: Hogendries, Mottendries, Boven- en Benedendries en Driesstraat, nu een deel van de Heldergemstraat.

Links woonde koster en fotograaf Valerie De Backer. Hij was ook de uitgever van de eerste reeks prentkaarten van Heldergem in 1931.

Uiterst rechts staat de toenmalige burgemeester Victor D'Haeseleer. Hij droeg de sjerp van 1920 tot 1932. Als eerbetoon werd een straat naar hem genoemd.

Achter hem de huisjes van Theodoor Van der Hoeven (*Wieze Buën*) en van Petrus Haesaert (*Pitterken*).

Heidergenstraat

Kerkstraat

Een prachtige opname van de vroegere Kerkstraat met poserende buurvrouwen Maria Leontine Lievens, rechts, laat 'geen steek vallen' en schenkt geen aandacht aan de fotograaf. Maria Leontina is de zus van René Lievens, slachtoffer van de Titanicramp op 15 april 1912.

De woning verderop was een herberg en feestzaal van Karel Backaert (*Sjauleken Macrit*). Verder op woonde Hilloneus De Pauw.

Links staat de schuur van Donaat Voncks hoeve en zien wij de woonst van Elodie Lievens en die van de familie Jules Braeckman.

Op de prentkaart Heldergermdorp zien wij nog een gedeelte van de hoeve van Remy De Troyer en vervolgens de woning van Leo Van den Steen, omgekomen bij de ramp van de Titanic. Verder woonde Emiel D'Haeseleer.

Het schilderij, voorstellende *'De opvoeding van Onze-Lieve-Vrouw'* of *'De H. Anna onderwijst de H. Maagd'* (kopie naar P. P. Rubens), werd aangekocht in 1809.

Heldergemstraat

Het nieuwe dorp en de kerk

Met de bouw van de nieuwe kerk in 1862 verhuisde 'het dorpscentrum' naar het midden van het dorp. Het gebouw werd getekend door architect De Perre de Montigny van Gent en gebouwd door twee aannemers uit Ninove, De Quick en De Mont.

Het hoogaltaar is een creatie van beeldhouwer Van Erkel uit Borgerhout.

Rond de kerk zijn er zeven Corneliuskapelletjes aangebracht. Enkele decennia geleden kwamen nog honderden gelovigen op tweede Sinksendag naar Heldergem 'bedevaarten' en 'te zegenen'.

Heldergemstraat

De Pastorie

Een eerste pastorie (ca. 1680) was opgetrokken in de omgeving van de oude kerk op het Oud Dorp.

Ze werd verkocht in 1862 toen een nieuwe pastorie werd gebouwd in de omgeving van de nieuwe kerk.

Daar verbleef Pastoor Alfred Van Branteghem tot 1940. Het gebouw werd gesloopt, heropgebouwd en

aangekocht door de gemeente, in 2000 ging het over in particuliere handen.

Heldergemstraat

Pastoor De Maeyer

In 1893 was het stille dorp even het middelpunt van onze regio.

Toen de grafdelver de opdracht kreeg een nieuw graf te delven naast de plaats waar in 1874 de voormalige pastoor Joannes De Maeyer werd begraven werd, deed hij een niet-alledaagse ontdekking: het lichaam van de priester was vrijwel intact. Al vlug sprak men van een wonder en een devote massa stroomde toe. Alle kranten, zelfs 'Le patriote illustré' wijdde een artikel aan het merkwaardige verschijnsel.

Uit dankbaarheid jegens deze priester, die vooral begaan was met het lot van de minstbedeelden, bouwde men met giften van de bedevaarders een kapel naast het graf.

HELDERGEM

Helderghemstraat Huize Glorieux

In 1855 benoemde de bisschop E.H. Glorieux (°1802 en +1872) te Helderghem tot coadjutor van pastoor De Maeyer. Hij werkte er 10 jaar, stichtte een Sint-Vincentiusgenootschap en opende een pensionaat voor ouden van dagen.

Hij richtte eveneens een school op, met een daaraan verbonden internaat. Op al de plaatsen waar hij aangesteld werd stichtte hij genootschappen die zich inzetten voor de bescherming van de minstbesteden.

Een belangrijke stichting is 'De Zusters van Barmhartigheid' in Ronse, waar een Glorieux-instituut is en waar hij een standbeeld kreeg.

In zijn strijd tegen de bittere armoede van het Vlaamse volk ontmoette de priester veel onbegrip en verdachtmakingen, maar hij hield koppig vol.

In 1987 verscheen 'Het levensverhaal van Stefaan Modest Glorieux' bij Dili-gentia in Oostakker.

Processieweg

Liefkeshoek

'Liefkenshoek' is wellicht een van de mooiste toponiemen van Heldergem en laat weinig over aan de verbeelding.

Op de kadastrale kaart van Popp (ca. 1850) is er nog geen sprake van deze naam, wel wordt op die plaats de 'Hoekskensstraat' aangegeven.

In toponymische studies lezen wij dat 'Liefkenshoek' een 'waternaam' is, die staat voor: 'kleine traaglopende waterloop'. Een tweede verklaring zou zijn dat er in 1626 reeds sprake was van een 'Lievekenstraetken waer placht te woenen eenen Willem Lievens'. De omwonenden liggen er niet van wakker van!

Links staat de herberg van Constantinus Coppens en Barbara De Jonghe (bij Baukes, van Barbara) en ook de woonst van hun dochter die huwde met Kamiel Impens, gedurende 18 jaar schepen van Openbare Werken.

Naast het kapelletje van O.-L.-Vrouw ter Nood is het specerijwinkeltje en de herberg 'bij Ristauës', (van Evarista) van het gezin Donaat De Troyer en Evarista Raes, gebouwd in 1907. Vijftien kinderen zagen er het levenslicht, waaronder vier tweelingen. Donaat was landbouwer en ook gemeenteraadslid.

Florent Coppens, zoon van de uitbater van herberg 'Bij Baukes' opperde het idee na WO I in het gehucht waar twee herbergen waren enkele feestelijkheden in te richten en het begrip 'Liefkenshoekkermis' was geboren! Later verdwenen niet alleen de oude woningen en het kapelletje (dat nog heringewijd werd na grondige restauratie in 1980), maar ook het mooie toponiem 'Liefkenshoek' belandde in de vergeethoek.

Heldergemstraat

Dries

Toen de Dries nog een dries was

'Dries' komt als 'driesch' al voor in een 13e-eeuws document en betekende *'braakliggend weiland'*. Later wordt het de naam voor een nederzettingvorm in Vlaanderen en Zuid-Nederland, waar men huizen aantreft meestal rond een driehoekig middenplein. In sommige streken heeft het middenplein een langwerpige vorm. Dit middenplein deed in de middeleeuwen dienst als gemeenschappelijke weide voor het vee en als plaats waar men mocht planten; men mocht er dus niet op bouwen. Bij een dries is ook vaak een drinkpoel gelegen.

Links één van de vroegere herbergen 'Bij Kennekes Treeze', waar het echtpaar Petrus Amand Van Lie-dekerke en Maria Theresia De Swaef woonden.

Het nu verdwenen kapelletje ter ere van de H. Antonius werd gebouwd uit dankbaarheid voor de terugkeer van de Heldergemse soldaten uit WO I. De grond werd geschonken door Marie D'Haeseleer en Edmond De Troyer bekostigde het heiligenbeeld.

Vóór de kapel woonden Judocus D'Hoker en schoenlapper Achiel Platteau.

Heldergemstraat

Aan 't Heilig Hart

*en hij die de weg is, de waarheid ent 't leven
heeft aan onze helden den zegen gegeven'*

Aan deze driesprong, Dries-Hallebaan, een belangrijk plaatsje in het dorp, staat een kapel en een vrijheidsboom.

De benaming 'Hallebaan' zou ontstaan zijn omdat vroeger vele bedevaarders over die weg richting Ninove en Halle trokken.

De kapel, gebouwd met de steun van de buurtbewoners, kwam er na WO I en in november 1919 werd de vrijheidsboom gepland.

Op een steen in de kapel staat:

*'Ons landeken streed in het reuzengevecht
gesteund op zijn lijden, zijn moed en zijn recht*

FRANSCHMANS LIED.

1.

dat volk dat ieder jaar
begen lentetijd
derland in dichte schaar
Frankrijk hepen rijdt?

is opgeru
eens Vl
wakker v
Dat wak
Dat wakker, v

dat volk n
t fransche
woegt in h
vlaming a
ouw en kin
t dure jaar
op doet zijn
t dappre vo

Kent gij dat volk

FRANSCHMANS LIED.

1.
Kent gij dat volk dat ieder jaar
In vroegen lentetijd
Oft Vlaanderen in dichte schaar
Naar Frankrijk hepen rijdt?
Dat volk dat ieder jaar
Steeds opgeruimd en blij
Dat volk, eens Vlaanderen roem en roep
Dat wakker volk zij wij,
Dat wakker volk zij wij,
Dat wakker, wakker volk zij wij.

2.
Ziet gij dat volk met heidenmoed
Op 't fransche korenveld,
Daar zweegt in heeten zonnegloed
De vlaaming als een held,
Om vrouw en kinderen te spijzen
In 't dure jaargetijde
Ike hoop doet zijne krachten rijzen...
Dat dappre volk zij wij.

3.
Kent gij dat volk met Vlaamsche bloed,
Van d'ouden Vlaamschen aarde,
Dat midden in het fransch gebroed
Zijn zeden heeft bewaard
Wij blijven zonen van ons Vlaanderen,
Van fransche zeden vrij
Geen vreemde blaf zal ons veranderen
Dat trouwe volk zij wij.

4.
Ziet gij dat volk in vreemde goew
Zoo neerstig voor zijn brood,
Aan dood en Vaderland getrouw
Getrouw tot aan de dood,
O Vlaanderen, als wij u verlaten
Ons herte blijft u bij...
En mochte het fransche geld ons halen
Toch Vlaamsche volk zij wij.

Voor alle inlichtingen zich te wenden tot M. Du
pres, Oudburg, 34, Gent, of tot den Eerw. Heer
bert, 181, rue de Charonne, Paris.

Betier en, dr. Vekemans, ops. Kylanbach en Dupon

Heldergemstraat

HOC De Fransman

Tot 1979 was hier naast het gemeentehuis de gemeentelijke jongensschool en het schoolhuis gesitueerd.

Ze werd na grondige restauratie in 2008 verbouwd tot ontmoetingsplaats en omgedoopt tot '*Ontmoetingscentrum De Fransman*', het HOC. Een mooi bronzen beeld van beeldhouwer Herman De Somer dat onthuld werd in 2008 verwelkomt er de bezoekers. Het herinnert er ons aan dat enkele decennia geleden nog tientallen dorpelingen als seizoenarbeiders de '*campagne*' deden in Noord-Frankrijk.

Rechts zien wij een gedeelte van het vroegere gemeentehuis (1958-59), naar een ontwerp van architect Lionel De Turck.

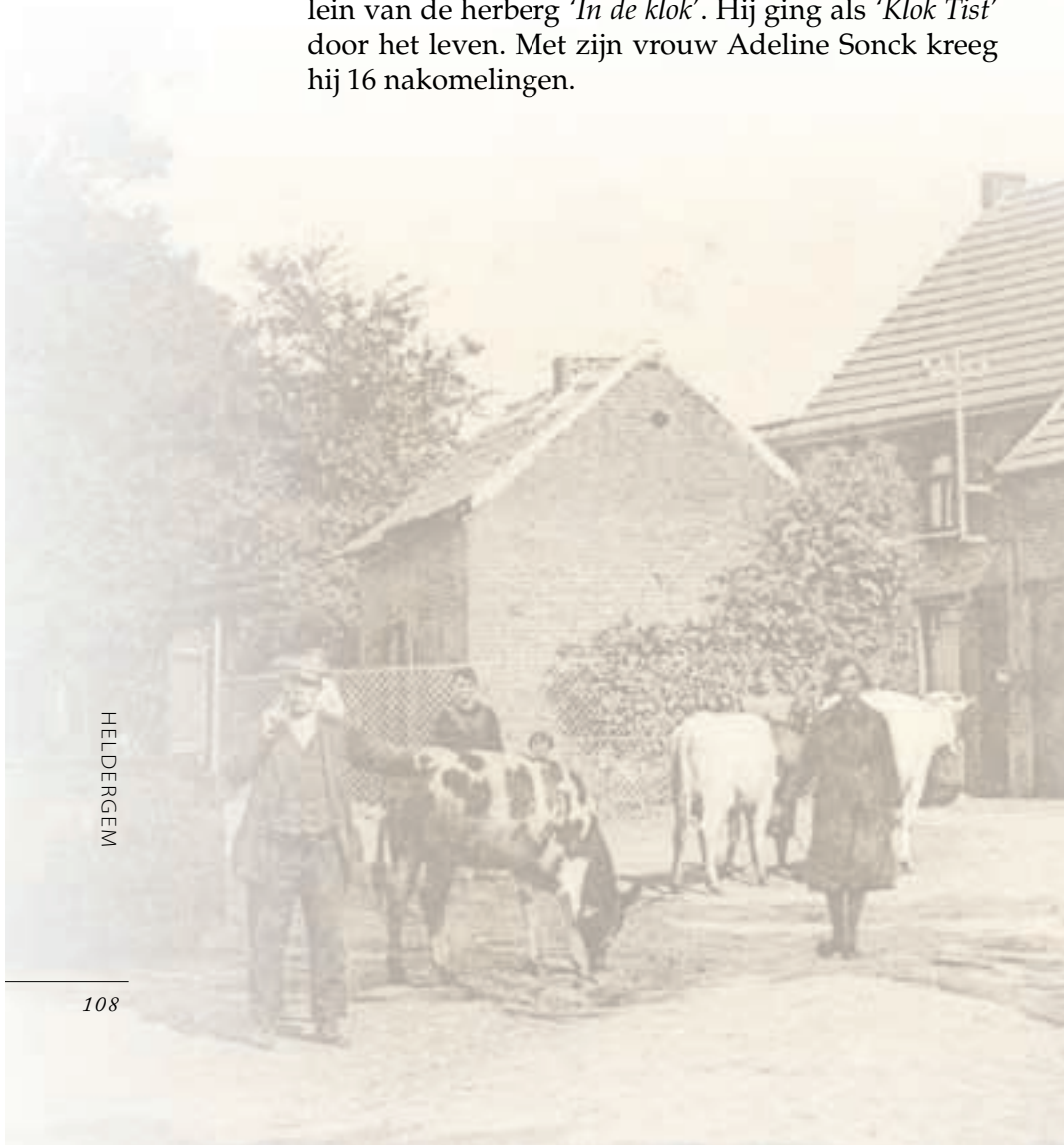
Heldergemstraat

Beerenshoek

De plaatsnaam verwijst ontegensprekelijk naar de naam van de familie Beerens, die eigendommen bezat in die omgeving.

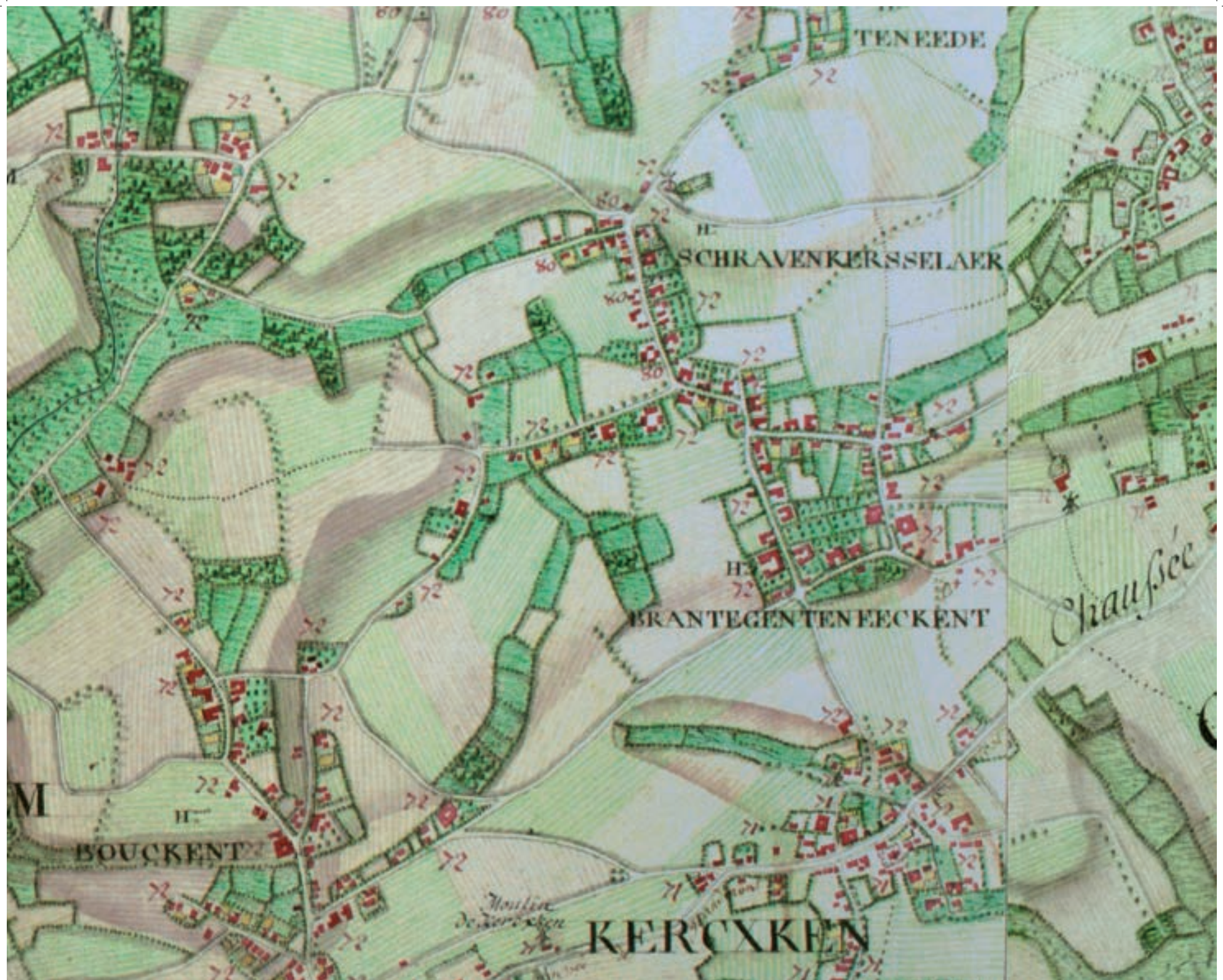
De foto geeft de landelijke sfeer weer van dit gehucht.

Links zien wij de gemeenschappelijke waterput. Op de voorgrond staat Jan Baptist Groebbens, de kastelein van de herberg 'In de klok'. Hij ging als 'Klok Tist' door het leven. Met zijn vrouw Adeline Sonck kreeg hij 16 nakomelingen.

Dit is Theophile Andries (Filleken düsmeulen) die met zijn dorsmachine in de streek rondtoerde om het graan van de boeren te maaien en te dorsen. Hier is hij aan het werk in de omgeving van de parochiekerk bij de familie Petrus De Cock-Van den Neucker.

vroeger
&_{nu}
Kerksken

Kerkskenboek

De wittenhoek

Wij rijden 'Kerkxken' binnen over de Geraardsbergsesteenweg. Het café links 'bij Buyl' werd jaren open gehouden door het koppel Gaston Van Keymolen en Maria Buyl. Dit gebouw op Kerkskenhoek werd wit geschilderd en heet nu 'In de Witten Hoek'.

Victor Van Der Haegen liet een tweewoonst bouwen op de hoek van de Geraardsbergsesteenweg en de Hollestraat. In het hoekhuis rechts was het postkantoor en woonde de postmeester met zijn gezin.

In het huis daarnaast woonde de familie Frans Copens-Ida Van Der Haegen. Deze woning is nu eigendom van Clement Volckaert en Jeanine De Jaeger. Gedurende WO II stond in de grote garage een autobus van 'De Straal', de autobusfirma van Victor Van der Haegen.

De twee lagere huizen werden afgebroken wegens de modernisering van de steenweg (1957). In het eerste huis woonde de familie Emiel Baeyens, ('Krawwers Mil').

Om op de kerktoeren het uur af te lezen moest je wel aan de voorkant gaan kijken.

Op de recente foto is de tuin van Van Den Storme verdwenen en hebben we een mooi zicht op café Korlick, de plaats waar eens het klooster was.

Kerkkenboek

Eerste autobus

In 1925 startte Victor Van der Haegen, pas terug uit Amerika, zijn autobusdienst 'De Straal' genoemd naar de krant 'De Straal' die hij samen met zijn zoon Julien uitgaf in Detroit. Zijn twee tweedehandsbussen pendelden van Kerksken naar Aalst, vijf maal per dag.

Op de achtergrond staat de legendarische herberg 'In 't Horlogieken' die zijn naam dankte aan het feit dat een uitbater horlogemaker was. In 1880 werd de herberg gerund door het echtpaar Frans De Schrijver-Nathalie Droesbeke. Een nicht, Ida Van der Haegen huwde Frans Coppens in 1927 en hebben de zaak verder gezet tot 1950. Nadien kwam er Alfons De Schrijver en Paula Baeyens en werd de schrijfwijze aangepast 't Horlogeken'.

In de jaren vijftig waren er de gekende kasteleins Arthur Van Keymolen-Rosa Van Landuyt (1954-1973) en Gilbert Van Vaerenbergh-Greta Coppens, van 1974 tot 1977.

Tot 1974 kwamen de bolders hier wekelijks hun geliefkoosde sport beoefenen.

Het pand onderging nadien een grondige restauratie maar behield de typische voorgevel. In 1993 verkocht eigenaar Emiel Coppens dit 'monument' aan Willy Michiels. Eerlijkheidshalve moeten wij er aan toevoegen dat deze herberg op het grondgebied van Haaltert staat, maar aanzien wordt als een deel van het patrimonium van Kerksken.

*De verbouwing in
1892 onder leiding
van de Aalsterse
architect J. Goethals*

Kerkendag

Sint-Martinuskerk

Oorspronkelijk was de Sint-Martinuskerk een laatgotisch gebouw uit de 16e eeuw, dat in 1892 werd vergroot. De toren was vierkantig en had een 11 meter hoge spits.

Het gebouw ingeplant op een heuvel, oogde mooi bij het binnenkomen van het dorp.

In de vroege morgen van 4 april 1990 stortte de toren en een gedeelte van het kerkship in. Gelukkig vielen er geen slachtoffers.

Een nieuwe kerk werd gebouwd volgens het *'Basilicaprincipe - hoog geplaatste vensters in de kerkmuren'* met integratie van de resterende kerkgedeelten. Op zondag 4 februari 1996 kon Mgr. Luystermans de nieuwe kerk inwijden.

Tot de kerkschat behoort zeker een neoclassicistische Ecce Homo en een fraaie kruisweg in brons van May Claerhout.

© ACL

Pastorie Van Hoeywissenstraat

De pastorie

De in 1976 fraai gerestaureerde pastoorswoning staat bij de kerk. De muurankers verwijzen naar het jaar 1749, bouwjaar van een grondige verbouwing met o.m. de toevoeging van een tweede verdieping. Het is waarschijnlijk het oudste gebouw van het dorp.

Bij de inhuldiging van het vaandel van de H. Hartbond werden de wijkmeesters door Mgr. Callewaert ontvangen in de pastorie.

Rond de kerk

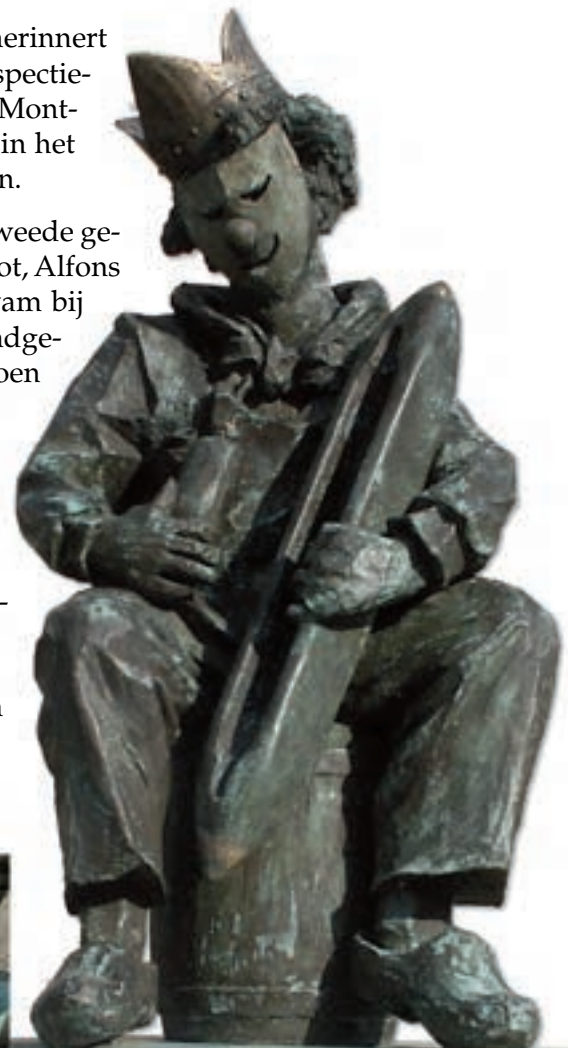
Buiten het gebouw herinnert het bronzen beeld 'De Jeneverdrinker' van beeldhouwer Herman De Somer, aan de levensvisie van de Kerkskenaar: de schiet-spoel is symbool van de

weefnijverheid, de kroon verwijst naar het folkloristische Driekoningenfeest en de jeneverfles was niet weg te denken uit het dagelijkse leven van de modale dorpeling. In geen enkel dorp waren er zoveel 'geneverkotjes'!

Tegen de omheiningmuur herinnert een gedenkplaat aan een inspectie-bezoek van veldmaarschalk Montgomery, op 16 maart 1945 aan in het dorp gelegde Engelse troepen.

Aan de kerkmuur kwam een tweede gedenkplaat voor een dorpsgenoot, Alfons De Waegneer (19 j.) die omkwam bij de bevrijdingsoperatie van landgenoten in Stanleystad in het toen woelige Kongo in 1964.

Ter herdenking van de ramp met de Titanic op 15 april 1912, waar toen ook vijf dorpelingen verdronken, werd op zondag 12 april 2012 een monument onthuld aan de kerk. Het symboliseert een scheepsboeg en één van de schouwen van het reuzenschip.

'De jeneverdrinker'

Naar Godelieve te Kerksken

Sinds 1862, toen pastoor Ferdinand Van Hoeymissen de relikwie van de H. Godelieve ontving van het Gentse begijnhof, werd de martelares vereerd te Kerksken. Van einde en verre kwamen jaarlijks honderden gelovigen gedurende het octaaf van de heilige (10 -17 juli) 'naar den ommegang' te Kerksken.

De H. Godelieve werd aanroepen tegen keel- en oogziekten.

In 1923 liet pastoor Baert zes kapelletjes bouwen in de omgeving van de kerk. In elk kapelletje wordt een gebeurtenis uit het leven van de heilige uitgebeeld.

Het abdijmuseum te Gistel, het Godelievedorp, bezit een vaandel uit 1926, die door de toenmalige kerkraad van Kerksken in bewaring werd gegeven.

Pastoor Van Hoeymissen

Pastoor Ferdinand Van Hoeymissen (°Uytbergen, 1796 en +Kerksken, 1887), de priester Daens van Kerksken was een zeer merkwaardig figuur. Hij bracht het zeer arme dorp welstand en aanvaardbare levensomstandigheden, ook voor de modale parochiaan.

In zijn 50-jarig priesterschap stichtte hij het klooster en een kantschool die ruime bekendheid verwierf.

Door concurrentie, door onfrisse praktijken en door de invoering van de leerplicht in 1914 kwam er een einde aan de kantschool.

Tot ca. 1930 werd de kantproductie door de kloosterzusters verzorgd om dan definitief overgenomen te worden door plaatselijke kantfabrikanten.

Kunstig kant

Niet alleen in Haaltert werd het kunstige kantwerk vervaardigd door honderden kantwerksters, maar ook in Kerksken waren talrijke kantuitgevers actief.

Een grote eer viel hen te beurt toen het kantatelier onder de leiding van Catharina Fermon de opdracht kreeg mee te werken aan het bruidskleed van prinses Hendrika, de kleindochter van koning Leopold I, voor haar huwelijk met prins Emmanuel d'Orleans. Ruim 200 kantwerksters werkten mee aan het kunststuk.

Als beloning én appreciatie bood de Gravin van Vlaanderen aan de kantwerksters een feestmaal aan in het gemeentehuis. Het werd een feest *'zoo wel gelukt, dat het nooit uit het geheugen der inwoners van Kerkxken zal gewischt worden.'*

De families Fermon en De Cooman waren de actiefste in het kantomlieu. Marie en Octavie Fermon (foto rechts) werden zeer gewaardeerd.

Het huis Celestine De Cooman vervaardigde een gedeelte van de bruidsluier van prinses Marie-Josée, de zus van koning Leopold III, die in 1930 huwde met kroonprins Umberto van Italië.

Na WO II verdween het naaldkantwerk en werd overgeschakeld op lacet en strikwerk.

In 1950 verdween de huisnijverheid die meer dan 100 jaar voor vele gezinnen een bron van inkomen was definitief.

Kerkskendorp

Ouden bareel

Links van de kerk bevond zich de herberg 'In den ouden bareel' bij Frans Van Den Storme. Om het onderhoud van de wegen te bekostigen werd een wegenbelasting geheven, het zogenaamde 'calseyegelt'. Het werd berekend per paard of wagen en betaald aan de ontvanger die zich in de herberg installeerde. De begeleider kon dan de dorst lessen aan de 'barrières' of aan 'den bareel'.

Dit café was gedurende vele jaren het lokaal van de socialistische partij. Tussen het café en de kerk was een publiek toilet zonder waterspoeling.

Het kleine, witte huis was van 'Fientjen'. In haar testament vermaakte zij haar eigendom aan de parochie, dat ca. 1840 de eerste gemeenteschool werd.

Later werd dit huis verkocht aan slager Paul Van Melckebeke. Nu is hier frituur 'Het Frinketje' gevestigd.

In het huis rechts woonde de hoefsmid Podevijn in de woning van de vroegere koster Van Wijnendaele. Het gebouw werd gesloopt voor een parking.

Den doop

Dit is één van de merkwaardigste prentkaarten van het vroegere Kerksken.

Een jonge 'Keskenaar' wordt opgenomen in de dorpsgemeenschap. Het is 16 uur en de wandeling via de dorpshebergen kan beginnen.

Op de foto staan nog twee historische 'staminees'.

'In den ouden bareel' van familie Van den Storme en rechts het café 'Bij Korlick', het enige gebouw dat nog rest van de huizenrij.

KERKSKEN

© CIM

Kerkskendorp

Kerkskendorp

KERKSKENDORP

Het hoekhuis links was ooit het klooster met kantschool en werd gesticht door pastoor Van Hoeymissen.

Later werd dit het café 'bij Korlick' met als uitbater 'Fil', bijnaam van Theophile Renneboogh. De broer van 'Fil' was Jozef Renneboogh (*Celle Jef*), vertegenwoordiger van de brouwerij Zeeberg.

Los van het grote gebouw staat een feestzaal waar reeds in 1929 toneel werd gespeeld door 'Voor taal en volk', de tegenhanger van 'Kunst en vermaak' de toneelvereniging die actief was in zaal 'Bij Molle Marie'.

Daarnaast bevond zich het café en kapsalon 'bij Marieken' Van der Sijpe. Iets verder was de fietsenhandel en café 'bij Torken' Van Den Eynde. Deze twee gebouwen werden gesloopt voor de parking van 'Café Korlick'.

Het hoekhuis met de Beekstraat was de woning van Donaat Ghijssels, koster en hulponderwijzer. Het werd de woonplaats van zijn dochter Alice, die huwde met onderwijzer Jozef Coppens. Nu is er de apotheek Coppens.

Rechts op de foto: droogkuis en kledingwinkel van de gezusters Maria en Paula Eeman en daarnaast het café en de kruidenierszaak 'de Coop', bij Germaine.

Het hoekhuis met de Plaatsstraat was café 'bij Soetj' (François) van Valentine Ruyssinck, dochter van François.

In het huis dicht bij de straat was de herberg 'bij Zjep-pes Frans' van Frans Schouppe en Anna Herremans.

Beekstraat

Klooster en school

Het klooster

Tussen het huis van Dominique De Pelsmaecker en het klooster is er een voetpad: *'Nic zijn stretjen'*.

Het klooster werd gebouwd (1862-65) onder impuls van pastoor Van Hoeymissen. Het was een groot gebouw met ruime vertrekken, veel kleine kamertjes (cellen) en een kapel. In deze kapel droeg E.H.Schoupe iedere werkdag de mis op.

Er waren een twintigtal zusters Franciscanessen. Sommigen van hen stonden in het onderwijs, anderen hielden zich bezig met de kantschool en nog anderen hielpen op de boerderij. Het gebouw voorbij het klooster was de koeienstal.

Rechts zien wij nog de schuur van *'Jef Nees'* en verder de muur met de ingangspoort van *'koipers'*. Hier woon- den eens ambachtlieden die de bierkuipen ver-

vaardigden. Later kwam er de familie Van Mulders. Charles Van Mulders was kleermaker en werkte samen met zijn vrouw Maria en zijn ongehuwde zus Anna.

De school

In de Beekstraat bevond zich naast het klooster de vrije basisschool, bestuurd door de kloosterzusters. De drie kleuterklassen waren gemengd. In het eerste leerjaar zaten er nog enkel jongens bij juffrouw Maria Van Den Steen. Vanaf het tweede leerjaar gingen de jongens naar de gemeenteschool op de Driehoek.

Veel is er niet veranderd aan de gebouwen en de speelplaats. Waar op de prentkaart twee bloemperken zijn, stonden vroeger twee grote notelaars. De heiligenbeelden werden verwijderd en de ramen vervangen en een sanitair blok werd ingericht.

De school heet nu *'De Bloesem'*.

Het dorp

Sfeerbeelden

Op wandel met de kleuters

De onderpastoorwoning, uiterst rechts, is bevestigd. De kinderen zijn op hun paasbest. Kwamen zij naar de processie kijken of viel er wat te vieren? Vóór het 'Estaminet' staat de waardin Delphine De Bodt. Zij is de echtgenote van Gustaaf Van Vaerenbergh. Iedereen kende de herberg 'bij Bakkers'.

De religieuze links is zuster Methodia die gedurende vele jaren de kleuters opving.

De middelste woning was van 'Maria uit de trapkesop'. Het huisje brandde af in 1939.

Serenade voor onderpastoor Van den Bossche

Een uitzonderlijk gebeuren voor onderpastoor Van den Bossche. Hij kreeg bij zijn aanstelling een serenade van de 'Symfonie der Christelijke Werklieden' van Ninove (foto blz. 126).

Op één van de oudste prentkaarten ziet men de rustige dorpsstraat, een weg geflankeerd door bomen, zonder elektriciteitspalen, zonder fietsen, auto's of paarden, enkel een paar dorpsbewoners en een hondje.

In het 'herenhuis' gebouwd door burgemeester Hendrickx, woonden vele jaren de onderpastoors van Kerksken. Later kwam Alfons Schouppe, een Kerkskense priester daar genieten van zijn pensioen. Hij werd geboren op 14 juli 1887 op Terlicht en werd leraar in het O.-L.-Vrouw van Deinsbeke-instituut te Zottegem en in het Sint-Antoniuscollege te Ronse. Na zijn actieve periode bleef hij zich nuttig maken in het kerkelijk gebeuren van Kerksken.

In 1957 werd bij verbredingwerken van de rijksweg een gedeelte van de woning afgebroken.

Bij Dorp en de Driehoek

Op het Dorp en de Driehoek ('n Drouk) hangen overal vlaggen. Wellicht moet de processie nog komen of is ze juist voorbij?

Het huis vooraan rechts is van fotograaf Marcel De Rijck, zijn zoon Marc volgde hem op en is nog steeds actief in de zaak. De ouders van Marcel Alfons en Pauline Lauwereys staan in de deuropening. Zijn zus Maria staat voor de etalage.

Het huis ernaast, is de oudste woning in deze rij en werd gebouwd in 1900 voor veldwachter Theophile Welleman. Sinds de verbouwing in 1978 wordt het

bewoond door Robert Welleman-Hilda Baeyens. Het derde huis was het café 'bij Votjen' (bijnaam voor een rond en mollig iemand) van August Reynaert en Mathilde Welleman.

Het volgende herenhuis werd gebouwd in 1904. Daar woonden eerst Jozef Temmerman en Marie Van Londersele en nadien tot vandaag hun zoon Paul Temmerman en Christina Kerckhove. Paul was de laatste gemeentesecretaris van het zelfstandige Kerksken vóór de fusie van de gemeenten in 1977.

In de woning met de witte luiken woonde de gerenommeerde kanthandelaarster Catherina Fermon, nu woont er Raf Lauwereys.

Na zijn terugkomst uit Amerika verbouwde Alphons De Waegeneer de woning ernaast en liet er 'Cinema Moderne', later 'Zaal Avalon' aanbouwen. De Kerk-skenaren doopten het complex met een ludieke naam: 'be de Mistangetten'. Enkele vrouwelijke gezinsleden droegen hun haar 'à la Mistinguett', de onsterfelijke en internationaal bewonderde Franse vedette.

Wat gebeurde er met het reusachtige schip « TITANIC » ?

Cinema MODERNE

KERKSKEN

Maandag 8 Maart te 7,30 u.

Met de grote film over de ontzettende ramp van de

TITANIC

Driehoekstraat

De kapel

Dit is één van de oudste prentkaarten van de Driehoek. Langs de weg staan nog bomen, elektriciteitspalen zijn nog niet te zien.

De patriciërs woning achter het smeedijzeren hek werd gebouwd door Omer Heereman. Hij vervulde eerst het schepenampt in 1908 en een jaar later volgde hij de overleden burgemeester Hendrickx op. Hij bleef burgemeester tot zijn overlijden in 1937. De woning is nu eigendom van de familie Leo Van Zeir - De Bruyn.

De kapel aan de woning werd gebouwd in 1852 door een inwoner van Aaigem, de toenmalige eigenaar van de grond. Hij kreeg de volledige steun van pastoor Van Hoeymissen. Het is een neoclassicistisch bouwwerk dat een gewezen kapelletje verving dat *'afgebroken werd door het fransch gespuis'*. Men kwam er *'beewegen'* tegen het zogenaamde *'katrienewiel'* (huiduitslag). De kapel werd in 1985 beschermd als dorpsgezicht.

Door verwaarlozing staat het historisch gebouw er in een belabberde toestand bij. Het verdient beter!

Het grote huis op de hoek van *'het kappellebaantje'* met de steenweg, verbergt de weverijen van nijveraar Henri De Schepper, het wordt nu bewoond door de familie Welleman-Hemelsoen.

H. De Schepper-Meganck
TISSAGE
KERKXKEN (PAR HÆLTERT)

KERKXKEN, 1e _____

TÉLÉPHONE ALOST : 2275.
 COMPTE CHÈQUES POSTAUX 152448.
 REGISTRE DU COMMERCE ALOST N° 1896.

De Straal

Prentkaart onderaan: de woonst van Victor Van der Haegen.

Driehoekstraat

Driehoekstraat richting kerk

Hier zijn reeds elektriciteit- en telefoonlijnen te zien, maar geen verkeer, geen stress.

Henri De Neve, *'Lowiekes Henri'*, leidt zijn koeien uit *'den Biest'* naar de stal in de Watervoor.

In het midden van de straat zit Marie Ghijsels (*Molle Marie*), waardin van het gekende café *'bij Molle Marie'*. Achteraan het café was de toneelzaal waar de plaatselijke toneelvereniging *'Kunst en Vermaak'* haar legendarische toneelstukken opvoerde. Links ziet men café *'bij Monges Miel'* van Emiel Fermon, nu een gedeelte van café Roxy. In het kleine huisje woonde *'Witteken'*, zijn zoon Armand Van Keymolen was daar later garagist. Iets verder is er *'Jeef'*, Henri Poelaert en dan café *'bij Soeikes'* van de zussen De Pelsmaecker. Het werkhuis is van wagenmaker Jozef Bogaert.

Het mooie herenhuis was van *'de secretaris'* Gustaaf Meganck. Nu wonen er Laurent Roelandt en Simonne De Rijck.

De drie 'Albert's': De Neve, Eeman en De Rijck, talentrijke acteurs, vereeuwigd op een foto.

Driehrekstraat Van den Broukes

Links de bakkerij en de kruidenierswinkel 'Vandenbroekes' van de familie Van Den Brouck.

De boom links staat in het hofje van de schoenlappers 'Belzjens'.

Achter de afsluiting was de woning en het café met toneelzaal 'bij Molle Marie' van Polidor Van Boven. (niet zichtbaar op de kaart). Daarnaast het café 'bij Monges Miel' van Emiel Fermon.

Het laatste huis op de foto is het café van Marcel Van Melckebeke. Marcel was handelaar in bouwmaterialen, haalde de melk op bij de boeren en was lid van de

gemeenteraad. Hij bouwde hier een nieuw woonhuis. Dit werd nadien de Generale Bank, nu verbouwd tot een appartementswoning.

Uiterst rechts staat 'Valeriken zijn Lisa'. Valerie Hunninck was schilder-behanger. Lisa hield de winkel open.

De man rechts met de witte bakkersschort is bakker Hector Renneboogh, beter gekend als 'Rennens Toor', hij rondde de kaap van 102 jaar!

Driehoekstraat

Gemeentehuis - School en Cafés

Het gemeentehuis dat in 1872 werd gebouwd brandde af in 1932. Drie jaar later werd het nieuwe gemeentehuis in gebruik genomen. In het linkse gedeelte woonde de hoofdonderwijzer, na meester Van Gutte was dat Maurice Ghijsels. Het middelste gedeelte was het eigenlijke gemeentehuis en in het rechtse gedeelte was onderaan het zevende en achtste studiejaar van meester Maurice. Boven was de klas van meester Richard Ghijsels, het vijfde leerjaar. Zowel dit gebouw als de klaslokalen achteraan staan momenteel leeg en zijn weldra goed voor de sloop.

Rechts van het gemeentehuis was 'Piejeterkes', de thuis van Benoit Gees met zijn twee ongehuwde dochters Ida en Angèle. Gedurende jaren was hier 'de weeg' (het kindervelzijn) gevestigd. Nu is deze woning restaurant Bresca geworden.

Verderop was het café 'bij Piejeters Jef', uitgbaat door Jozef Gees en Palmyre Paradaens.

Het lage witte huis was van Alfons Van Keymolen. Zijn vrouw Marie Gees, 'Slinkes Marie', had er een kruidenierswinkeltje en verkocht snoep aan de schoolkinderen.

Het volgende huis was van de familie François Van Vaerenbergh en Maria Goessens. 'Soeiken' was fruit-handelaar en hij was de eerste die ooit het huisvuil ophaalde met zijn vrachtwagen.

Het café rechts 'bij Piens' huisde Frans Piens en Rachel De Rouck. De volgende huizen waren van Felix Heyman (Fel) en het café 'bij Kroes Tinne'; hier bouwden later Lucien Impens en Honorine Van Laethem een burgerswoning. In het hoge gebouw was café 'bij Pigille' van Dominique Baetens en Louise Swaelens gevestigd. Het lage huisje was café 'bij Poeëters', later café Albert Raes en Camilla Impens.

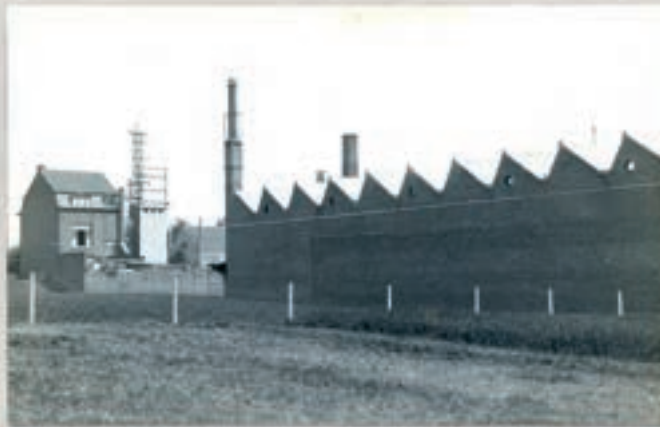
Achteraan op de foto: café 'bij den berremiejester' Gustaaf Janssens, dat later kantoor BAC werd en nu architectenbureau De Winne.

Terlicht Fabriek van Kerksken

Op het einde van de 19e eeuw waren een zestal linnenweverijen actief in Kerksken, o.m. een belangrijke vestiging van de Aalstenaar Charles Levionois op Terlicht. In 1873 werd deze zijdeweverij verworven door Adrien Smits. De wankelende economische toestand vergde een voortdurende aanpassing van de productiemethoden. Smits stelde zijn thuiswerkers moderne handweefgetouwen ter beschikking. Het aantal werknemers steeg van 50 naar 150. Het ging de firma Smits voor de wind. In 1887 was een groot gedeelte van de zijdeproductie bestemd voor de export, zelfs naar Japan.

In 1926 is de handweverij zo goed als verdwenen en komt er een uitbreiding met 136 mechanische weefgetouwen. De moderne weefgetouwen verwerkten katoen in plaats van zijde. Smits werd marktleider in voering voor de kledingindustrie. In 1932 komen er opnieuw 120 weefgetouwen bij en het ploegensysteem doet zijn intrede. In 1937 werd het familiebedrijf Smits omgevormd tot NV TAS (*Les Tissages et Apprêts de Soieries*). Na een dipje tijdens WO II kwam er een uitbreidingsfase. Een nieuwe spinnerij werd geïntegreerd in de weverij met meer dan 700 weefgetouwen.

Een 300-tal werknemers verwerkten ruwe katoen tot afgewerkt product.

Vanaf 1960 schakelde men over naar synthetische vezels (nylon). Stoffen als Nyltas en Restitas werden onder de merknaam Fabelnyl op de markt gebracht. Nylon betekende echter de doodsteek voor de katoenspinnerij. In maart 1967 werd Tas-Seneffe opgericht. Jacques Smits wilde met de hulp van de Waalse streekeconomie een textielimperium uitbouwen. Met de hulp van de wevers uit Kerksken werd de nieuwe fabriek in Seneffe opgestart. Na 4 jaar was de groep virtueel failliet. Een sluiting kon vermeden worden, dankzij de inzet van directeur Cyriel Van den Eynde, senator Paula Van Opdenbosch en burgemeester Georges Deleenheer. Een herstructurering volgde in 1977 en NV TAS werd overgenomen door de dochtermaatschappij NV TIS (*Textile International Sales*) die zich specialiseerde in het vervaardigen van zeildoek. In 1993 waren er nog een 90-tal werknemers. Uiteindelijk werd NV TIS overgenomen door de textielreus Sioen Industries uit Ardooie. Eind 2011 waren er nog een 50-tal werknemers.

1 hound tarwe 1 Jaar
 Olie Windt molen
 Kercken Lande Van aels
 op den 23 October 1769
 heeft passchier meganck van
 de mayt octroy Deelommen
 om te mogen drigeren binnen
 de Voorrechte van Kercken
 op het canton genaemt den
 Hereke wegh, eenen Cooren
 windt molen met de Deeluid.
 Voor Jaerlyk 1/2 sche Recogutie
 van een hound en half tarwe
 te beginnen met de date
 van dit Groen Maen de
 octroy ende op de Voordere
 Latten ende Conditiën
 Breeder Bij het Voortzette
 octroy vermits
 1 1/2 hound tarwe 1 Jaar
 Cooren Windt molen

Molens Mulders molen

's Mulders molen (eenen coorenmolen) werd in 1759 gebouwd door Passchier Meganck op het hoog gelegen Terlicht. Hij was niet aan zijn proefstuk toe, want ook in Aaigem liet hij een molen bouwen. Na zijn dood werd zijn schoonzoon Joannes Van der Smissen de molenaar. De familie Van der Smissen met Robert Van der Smissen als laatste molenaar bleef uitbater tot in 1928, het jaar dat de reus uit het straatbeeld verdween.

De trots van Terlicht ging tegen de vlakte. Er rest ons nog een prentkaart en het toponiem 'Molenbaan'.

Guy
188

uit Kerckken

